يس سُورة ގެ މާނަ

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سُورة يس　　　އާޔަތުގެ ޢަދަދު (٨٣)

يسٓ ① وَٱلْقُرْءَانِ ٱلْحَكِيمِ ② إِنَّكَ لَمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ③ عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ④ تَنزِيلَ ٱلْعَزِيزِ ٱلرَّحِيمِ ⑤ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّآ أُنذِرَ ءَابَآؤُهُمْ فَهُمْ غَٰفِلُونَ ⑥ لَقَدْ حَقَّ ٱلْقَوْلُ عَلَىٰٓ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ⑦ إِنَّا جَعَلْنَا فِىٓ أَعْنَٰقِهِمْ أَغْلَٰلًا فَهِىَ إِلَى ٱلْأَذْقَانِ فَهُم مُّقْمَحُونَ ⑧ وَجَعَلْنَا مِنۢ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَٰهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ⑨

ތަފްސީރު

يسٓ ① = މިއާޔަތުގެމާނަ ޙަޤީޤަތް ދެނެވޮޑިގެންވަނީ الله އެވެ. އެހެން އެކަމަކުވެސް ބައެއްޢާލިމުން ކޮންމެވެސްމާނައެއްދިނުމަށްފުރުޞަތުވެއެވެ. އޭގެތެރެއިން ބައެއްޢާލިމުން ވިދާޅުވެއެވެ. އޭގެ މުރާދަކީ އިންސާނާއެވެ. އަދި ބައެއްޢާލިމުން ވިދާޅުވެ އޭގެމުރާދަކީ ނަ مُحَمّد އެވެ. (وَالله أعلم) ❁ وَٱلْقُرْءَانِ ٱلْحَكِيمِ ② = حِكْمَة ގެވެރި قُرْآن ގަންދެއްވައި ހުވަފުޅު وَحِى ކުރައްވާފައެވެ. ❁ إِنَّكَ لَمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ③ = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުވަނީ ފޮނުއްވިގެންވާ ރަސޫލުބޭކަލުންގެ ތެރެއިންނެވެ. ❁ عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ④ = ސީދާވެގެންވާ މަގެއްގެ މައްޗަށް (ނަބިއްޔާކަލޭގެފާނުގެ ވަނީއެވެ) ❁ تَنزِيلَ ٱلْعَزِيزِ ٱلرَّحِيمِ ⑤ = عِزَّة ވަންތަ رَحِيْم ވަންތަ ކަލާނގެ حَضْرَة ން ބާވައިލައްވާފައިވާ ބާވައިލެއްވުމުގައެވެ. ❁ لِتُنذِرَ قَوْمًا = ބިރުދެއްވުމަށްޓަކައި ކަލޭގެފާނު އިންޒާރު ކުރެއްވުމަށް ❁ مَّآ أُنذِرَ ءَابَآؤُهُمْ = އެމީހުންގެ ކާބަފައިންނަށް އިންޒާރު ކުރެވިފައި ނުވާ ❁ فَهُمْ غَٰفِلُونَ ⑥ = ފަހެ އެމީހުން غَافِلُ ވެގެންވާ ބައެވެ ❁ لَقَدْ حَقَّ ٱلْقَوْلُ = ހަމަކަށަވަރުން (ޢަޛާބުގެ) ބަސްފުޅު ޙައްޤު ވެގެންވެއެވެ.❁ عَلَىٰٓ أَكْثَرِهِمْ = އެމީހުންގެ ގިނަމީހުންގެ މައްޗަށް.❁ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ⑦ = ފަހެ އެމީހުން إيمان އަށްނުވާނެއެވެ. ❁ إِنَّا جَعَلْنَا فِىٓ أَعْنَٰقِهِمْ = ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންގެ ކަރުތަކުގައި ޖައްސަވައިފީމެވެ. ❁ أَغْلَٰلًا = ކަށްޓަލުތަކެއް. ❁ فَهِىَ إِلَى ٱلْأَذْقَانِ = އެތަކެތިވަނީ ތުންގަނޑުތަކާ ހަމައަށެވެ. ❁ فَهُم مُّقْمَحُونَ ⑧ = އެމީހުން ވަނީ ބޯތައް (މަތިޖެހިފައި) ވަރަކަށް އުފުލިގެންނެވެ. ❁ وَجَعَلْنَا = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހެއްދެވީމެވެ ❁ مِنۢ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا = އެމީހުންގެ

ކުރިމަތީގައި ފާރެއް ❁ وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا = އަދި އެމީހުންގެ ފުރަގަހުގައި ފާރެއް ❁ فَأَغْشَيْنَاهُمْ = ފަހެ ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންގެ ލޮލަށް ނިވައިކުރެއްވީމެވެ. ❁ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾ = ފަހެ އެމީހުންނަކަށް ނުފެންނާނެއެވެ. ❁

إجْمَالِي މާނަ

(١) يسٓ = މިއަކުރުތަކުގެ މާނަ ޙަޤީޤަތް ދަންނަވާނީ الله އެވެ. ބައެއް ބޭކަލުން " އޭ އިންސާނާ" މިއުން ترجمة ކުރައްވައެވެ. އަދި ބައެއް ބޭކަލުން އޭ محمد އާ މިލަފުޒުން ترجمة ކުރައްވައެވެ. والله أعلم:

(٢) حكمة ގެފުޅި އަދި حكم ގަދަފުޅުގެންވާ قُرْآن ގަންދެއްވައި ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހުވައި وَحِي ކުރައްވަމެވެ.

(٣) އޭ رَسُولُ الله އެވެ! ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުވަނީ ފޮނުއްވިގެންވާ ރަސޫލުބޭކަލުންގެ ތެރެއިންނެވެ. (އެބަހީ ކަލޭގެފާނީ الله ފޮނުއްވި ރަސޫލުބޭކަލުންގެ ތެރެއިންވާ ރަސޫލުބޭކަލެކެވެ.)

(٤) އަދި ކަލޭގެފާނު ފޮނުއްވިގެންވަނީ ސީދާވެގެންވާ ތެދުމަގުމައްޗަށެވެ. އެކަމަކީ މުޅި އިސްލާމް ޝަރީޢަތެވެ.

(٥) އަދި މި قُرْآن އަކީ عِزَّة ވަންތަ رَحِيْم ވަންތަ ކަލާނގެ حَضْرَة ން ބާވައިލައްވާފައިވާ ބާވައިލެއްވުމެކެވެ.

(٦) އަދި މިބާވައިލެއްވީ ބަޔަކުމީހުންނަށް ކަލޭގެފާނު ބިރުގަންނުވައިދެއްވުމަށެވެ. އެބައިމީހުންނަކީ އަބުވަރުން އާބާއުގެތެރެއިން ބިރުގަންނުވައިދެއްވާނެ ރަސޫލަކު ނުފޮނުއްވާ ބަޔެކެވެ. އަދި އެމީހުންވަނީ غَافِلُ ވެގެންނެވެ.

* ދަންނަވާލެވެ. މިއާޔަތުން މިސާފުކުރައްވާފައިވާ ބަޔަކީ ގައުމުގެމީހުންނެވެ. ދެންފޮނުއްވި އެގިނިން ޒަމާނެއްގެ ކުރީން. مُحَمَّد صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّم ގެކުރިން އެމީހުންގާތަށް ރަސޫލުބޭކަލަކު ވަޑައިނުގަންނަވައެވެ.

(٧) ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންގެ ގިނަމީހުންގެ މައްޗަށް (ޢަޛާބުގެ) ބަސްފުޅު ޙައްޤު ވެގެންވެއެވެ. ފަހެ އެމީހުން إيمان އެއްނުވާނެއެވެ.

(٨) ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންގެ ކަރުތަކުގައި ކަސްތޮޅިތައް ލެއްވީމެވެ. އެތަކެތި ތުންފަތާ ހަމައަށެވެ. އެމީހުން ވަނީ ބޮލުތައް (މޭނދަށް) މައްޗަށް އުފުލިގެންނެވެ.

(٩) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންގެ ކުރިމަތީގައްޔާއި އަދި އެމީހުންގެ ފުރަގަހުގައި ފާރެއް ލެއްވީމެވެ. ފަހެ އެމީހުންނަކަށް ނުފެންނާނެއެވެ.

وَسَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ ﴿١٠﴾ إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ ٱتَّبَعَ ٱلذِّكۡرَ وَخَشِيَ ٱلرَّحۡمَٰنَ بِٱلۡغَيۡبِۖ فَبَشِّرۡهُ بِمَغۡفِرَةٖ وَأَجۡرٖ كَرِيمٍ ﴿١١﴾ إِنَّا نَحۡنُ نُحۡيِ ٱلۡمَوۡتَىٰ وَنَكۡتُبُ مَا قَدَّمُواْ وَءَاثَٰرَهُمۡۚ وَكُلَّ شَيۡءٍ أَحۡصَيۡنَٰهُ فِيٓ إِمَامٖ مُّبِينٖ ﴿١٢﴾ وَٱضۡرِبۡ لَهُم مَّثَلًا أَصۡحَٰبَ ٱلۡقَرۡيَةِ إِذۡ جَآءَهَا ٱلۡمُرۡسَلُونَ ﴿١٣﴾ إِذۡ أَرۡسَلۡنَآ إِلَيۡهِمُ ٱثۡنَيۡنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزۡنَا بِثَالِثٖ فَقَالُوٓاْ إِنَّآ إِلَيۡكُم مُّرۡسَلُونَ ﴿١٤﴾

ލުޣަތު

وَسَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ = އަދި އެމީހުންގެ މައްޗަށް ހަމަހަމަ ވެގެންވެއެވެ. ۞ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ = ކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް އިންޒާރު ދެއްވުމާ ۞ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ = ނުވަތަ ކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް އިންޒާރު ނުދެއްވުމާ ۞ لَا يُؤۡمِنُونَ ﴿١٠﴾ = އެމީހުން އީމާނެއް ނުވާނެއެވެ. ۞ إِنَّمَا تُنذِرُ = ކަލޭގެފާނު އިންޒާރު ދެއްވާނީ ހަމައެކަނި (އިންޒާރު ދެއްވުމުން ފައިދާކުރާނީ ހަމައެކަނި) ۞ مَنِ ٱتَّبَعَ ٱلذِّكۡرَ = قُرۡآن އާއި ތަބާވެރިވާމީހަކަށެވެ. ۞ وَخَشِيَ ٱلرَّحۡمَٰنَ = އަދި رَحۡمَن ވަންތަ الله އަށް ބިރުވެތިވެ، ۞ بِٱلۡغَيۡبِ = ސިއްރުގައި ۞ فَبَشِّرۡهُ بِمَغۡفِرَةٍ = ފަހެ ފާފަ ފުއްސެވުން ހުރިކަމަށް އެފަދަމީހުންނަށް ކަލޭގެފާނު އުފާވެރި ޚަބަރުދެއްވާށެވެ. ۞ وَأَجۡرٍ كَرِيمٍ ﴿١١﴾ = އަދި ދީލަތިވެގެންވާ ދަރުމަދިނުމަކާއި ۞ إِنَّا نَحۡنُ = ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ۞ نُحۡيِ ٱلۡمَوۡتَىٰ = މަރުވެފައިވާމީހުން ދިރުއްވަމެވެ. (މަރުވީމަށްފަހު ދިރުއްވައި مَحۡشَرُ ކުރައްވާ ހިނދެވެ.) ۞ وَنَكۡتُبُ مَا قَدَّمُواْ = އެމީހުން ކުރިޔަށްފޮނުވި (ދުނިޔޭގައި ކުރިޔަށްކުރި ޢަމަލު) ތިމަންރަސްކަލާނގެ ލިޔުއްވާ ހުރީމެވެ. ۞ وَءَاثَٰرَهُمۡ = އަދި އެމީހުންގެ އަސަރުތަކާއި (ހެވާއި ނުބައިގެ ގޮތުން މަރުވުމަށްފަހު ދެމިހުރި ކަންކަމާއި) ۞ وَكُلَّ شَيۡءٍ = އަދި ކޮންމެ އެއްޗެއް ۞ أَحۡصَيۡنَٰهُ = ގުނުއްވައި ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހިފެހެއްޓެވީމެވެ. فِيٓ إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿١٢﴾ = ބަޔާންވެގެންވާ ފޮތެއްގައި (لَوۡحُ الۡمَحۡفُوظُ ގައި ނުވަތަ ޢަމަލުގެ ފޮތުގައި) وَٱضۡرِبۡ لَهُم مَّثَلًا = (އޭ رَسُولُ الله އެވެ!) އަދި ކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް މިސާލެއްގެ ގޮތުގައި ދައްކަވާށެވެ! ۞ أَصۡحَٰبَ ٱلۡقَرۡيَةِ = ރަށުގެ އަހުލުވެރިންގެ (إِنۡطَاكِيَة އަހުލުވެރިންގެ) ۞ إِذۡ جَآءَهَا = އެރަށަށް ވަޑައިގެންނެވި ހިނދުން ٱلۡمُرۡسَلُونَ ﴿١٣﴾ = ފޮނުއްވުނު ބޭކަލުން (عِيسَى عَلَيۡهِ السَّلاَم ފޮނުއްވި ބޭކަލުން) ۞ إِذۡ أَرۡسَلۡنَآ إِلَيۡهِمُ = ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންގެ ގާތަށް ފޮނުއްވި ހިނދުން ۞ ٱثۡنَيۡنِ =

ދެބޭކަލުން ۞ فَكَذَّبُوهُمَا = ފަހެ އެމީހުން އެދެބޭކަލުން ދޮގުކޮށްފިއެވެ. فَعَزَّزْنَا = ފަހެ ތިމަންރަސްކަލާނގެ (އެދެބޭކަލުންގެ ކަންތައް) ގަދަކޮށް ދެއްވީމެވެ. ۞ بِثَالِثٍ = ތިންވަނަބޭކަލަކުން (ތިންވަނަބޭކަލަކު ފޮނުއްވައިގެން) ۞ فَقَالُوٓا۟ = ފަހެ އެބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. ۞ إِنَّآ إِلَيْكُم مُّرْسَلُونَ ﴿١٤﴾ = ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންބޭކަލުންނަކީ ކަލޭމެންގެގާތަށް ފޮނުއްވިގެންވާބޭކަލުންނެވެ، ۞

إِجْمَالِي މާނަ

(١٠) އަދި ކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް އިންޒާރު ދެއްވުމާ ނުވަތަ ކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް އިންޒާރު ނުދެއްވުމާ އެމީހުންގެ ގައިގައި ހަމަހަމަ ވެގެންވެއެވެ. އެމީހުން އީމާނެއް ނުވާނެއެވެ.

(١١) ކަލޭގެފާނު އިންޒާރު ދެއްވުމުގެ ފައިދާކުރާނީ (އިންޒާރު ދެއްވުމުން ފައިދާ ލިބިގަންނާނީ) ذِكْرُ އާއި ތަބާވީމީހަކަށެވެ. (قُرْآن އާއި ތަބާވީމީހަކަށެވެ). އަދި رَحْمَن ވަންތަ الله އަށް ސިއްރުގައި ނުވަތަ غَيْبُ ގައި ބިރުވެތިވާ މީހުންނަށެވެ. އެފަދަމީހުންނަށް ފާފަ ފުއްސެވުމާއި އަދި ދީލަތިވެގެންވާ ޘަވާބު ދެއްވުމުގެ ކަލޭގެފާނު އުފާވެރި ޚަބަރުދެއްވާށެވެ.

(١٢) ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ މަރުވެފައިވާ މީހުން ދިރުއްވަވަމެވެ. (މަރުވީމީހުން ދިރުއްވަވައި مَحْشَرُ ކުރައްވާ ހިނދެވެ.) އަދި އެމީހުން ކުރިކަންތައްތަކާއި (ދުނިޔޭގައި ކުރިއަށްފޮނުވި ކަންތައްތަކާއި) އަދި އެމީހުންގެ އަސަރުތަކާއި (ހެވާއި ނުބައިގެ ގޮތުން މަރުވުމަށްފަހުގައި ދެމިހުރި ކަންތައްތަކާއި) ހުރިހާކަމެއް ބަޔާންވެގެންވާ ފޮތުގައި (لَوْحُ المَحْفُوظُ ގައި ނުވަތަ ޢަމަލުގެ ފޮތުގައި) ތިމަންރަސްކަލާނގެ ލިޔުއްވާ ހުރީމެވެ.

(١٣) (އޭ رَسُولُ الله އެވެ!.) އަދިކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް ރަށުގެ އެކުވެރިންގެ މިސާލު ޖައްސަވައި ދައްކަވާށެވެ! مُفَسِّرُ ން ވިދާޅުވާގޮތުގައި އެރަށަކީ (إِنْطَاكِيَة) އެވެ. އެއީ އެރަށަށް (عِيسَى عَلَيْهِ السلاَم)ފޮނުއްވިބޭކަލުން ވަޑައިގެންނެވި ހިނދުންނެވެ.

(١٤) އެއީ ދީނަށް ގޮވައިލެއްވުމަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންގެ ގާތަށް ދެބޭކަލުން ފޮނުއްވިހިނދުންނެވެ. އަދި އެމީހުން އެދެބޭކަލުން ދޮގުކޮށްފިއެވެ. ދެން ފަހެ ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެދެބޭކަލުންގެ ކަންތައް ގަދަކޮށް އެބޭކަލުންގެ ބާރުދިނުމަށްޓަކައި ތިންވަނަބޭކަލަކު ފޮނުއްވައިގެން ދެއްވީމެވެ. ފަހެ އެތިންބޭކަލުން އެރަށުގެ އަހުލުވެރިންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންބޭކަލުންނަކީ ކަލޭމެންގެގާތަށް ފޮނުއްވިގެންވާބޭކަލުންނެވެ (ކަލޭމެންނަށް ދީނަށް ގޮވައިލެއްވުމަށެވެ.)

قَالُواْ مَآ أَنتُمۡ إِلَّا بَشَرٞ مِّثۡلُنَا وَمَآ أَنزَلَ ٱلرَّحۡمَٰنُ مِن شَيۡءٍ إِنۡ أَنتُمۡ إِلَّا تَكۡذِبُونَ ۝١٥ قَالُواْ رَبُّنَا يَعۡلَمُ إِنَّآ إِلَيۡكُمۡ لَمُرۡسَلُونَ ۝١٦ وَمَا عَلَيۡنَآ إِلَّا ٱلۡبَلَٰغُ ٱلۡمُبِينُ ۝١٧ قَالُوٓاْ إِنَّا تَطَيَّرۡنَا بِكُمۡۖ لَئِن لَّمۡ تَنتَهُواْ لَنَرۡجُمَنَّكُمۡ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٞ ۝١٨ قَالُواْ طَٰٓئِرُكُم مَّعَكُمۡۚ أَئِن ذُكِّرۡتُمۚ بَلۡ أَنتُمۡ قَوۡمٞ مُّسۡرِفُونَ ۝١٩ وَجَآءَ مِنۡ أَقۡصَا ٱلۡمَدِينَةِ رَجُلٞ يَسۡعَىٰ قَالَ يَٰقَوۡمِ ٱتَّبِعُواْ ٱلۡمُرۡسَلِينَ ۝٢٠ ٱتَّبِعُواْ مَن لَّا يَسۡـَٔلُكُمۡ أَجۡرٗا وَهُم مُّهۡتَدُونَ ۝٢١ وَمَا لِيَ لَآ أَعۡبُدُ ٱلَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ ۝٢٢

ތަރުޖަމާ

قَالُواْ = އެމީހުން ދަންނަވައެވެ. ❁ مَآ أَنتُمۡ = ތިޔަބޭކަލުންނުވެއެވެ. ❁ إِلَّا بَشَرٞ مِّثۡلُنَا = ހަމަ އަހުރެމެންނާކަހަލަ އާދަމުގެދަރިކަލުން ކަމުގައިމެނުވީ ❁ وَمَآ أَنزَلَ ٱلرَّحۡمَٰنُ = އަދި رحمن ވަންތަކަލާނގެ ބާވައިލައްވާފައެއްނުވެއެވެ.❁ مِن شَيۡءٖ = އެއްވެސް އެއްޗެއް ❁ إِنۡ أَنتُمۡ = ތިޔަބޭކަލުން ނުވެއެވެ. ❁ إِلَّا تَكۡذِبُونَ ۝١٥ = ދޮގުވިދާޅުވާ ބަޔަކު ކަމުގައި މެނުވީ ❁ قَالُواْ = އެބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. ❁ رَبُّنَا يَعۡلَمُ = އަހުރެމެންގެ رَبُّ ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. ❁ إِنَّآ إِلَيۡكُمۡ لَمُرۡسَلُونَ ۝١٦ = ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެންނީ ކަލޭމެންގެއަރިހަށް ކަލޭމެންގެގާތަށް ފޮނުއްވިގެންވާ ބަޔަކުކަން ❁ وَمَا عَلَيۡنَآ = އަދި އަހުރެމެންގެ މައްޗަކަށް ނުވެއެވެ ❁ إِلَّا ٱلۡبَلَٰغُ ٱلۡمُبِينُ ۝١٧ = ބަޔާންވާ ގޮތުގައި ފޮނުވުމުން އިއްވައިދިނުން މެނުވީ ❁ قَالُوٓاْ = އެމީހުން ދަންނަވައެވެ. ❁ إِنَّا تَطَيَّرۡنَا بِكُمۡ = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެންގެސަބަބުން އަހުރެމެންނަށް ނުބާކަން ޖެހިއްޖެއެވެ. ❁ لَئِن لَّمۡ تَنتَهُواْ = ކަލޭމެން (ތިޔަވާހަކަދެއްކުން) ހުއްޓައިނުލައިފިނަމަ ❁ لَنَرۡجُمَنَّكُمۡ = ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެން ކަލޭމެން ހިލަޖަހާނެއެވެ. ❁ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެންގެ ފަރާތުން ކަލޭމެންނަށް ޖެއްސޭނެއެވެ. ❁ عَذَابٌ أَلِيمٞ ۝١٨ = ވޭންދެނިވި عذاب އެއް ❁ قَالُواْ = އެބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ.❁ طَٰٓئِرُكُم مَّعَكُمۡ = ކަލޭމެންނަށް ޖެހުނު ނުބާކަމަކީ ކަލޭމެންގެ ނަފްސުތަކުގެ ފަރާތުން ކަލޭމެންނަށް ޖެހުނު ކަމެކެވެ. ❁ أَئِن ذُكِّرۡتُم = وَعۡظُ نَصِيحَة ދެވުނީ ހެއްޔެވެ؟ (އަހުރެމެން ކަލޭމެންނަށް وَعۡظُ نَصِيحَة ދިނުން ނުބާކަމެއްކަމުގައި ބަލަނީ ހެއްޔެވެ؟ ❁ بَلۡ أَنتُمۡ = އަދި ހެއްޔެވެ؟ ކަލޭމެންނަކީ ❁ قَوۡمٞ مُّسۡرِفُونَ ۝١٩ = ހައްދު ފަހަނައަޅައިގެން ބައެކެވެ.❁ وَجَآءَ مِنۡ أَقۡصَا ٱلۡمَدِينَةِ = އަދި ރަށުގެ އެންމެދުރުކޮޅުން އަވަސްއަވަހަށް ❁ رَجُلٞ يَسۡعَىٰ = ހިނގަވަމުން ފިރިހެނަކު އައިސްފިއެވެ (حَبِيبُ بۡنُ مُوسَى النَّجَّار ކިޔާފިރިހެނަކު ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.) ❁ قَالَ يَٰقَوۡمِ = އެބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. ޔާ އަހުރެމެންގެ ޤައުމުގެމީހުންނޭ. ❁ ٱتَّبِعُواْ ٱلۡمُرۡسَلِينَ ۝٢٠ = ކަލޭމެން ފޮނުއްވިއްސެވުނު ބޭކަލުންނަށް تَبَع ވާށެވެ!

(އެބޭކަލުންނަކީ صَادِقُ އާއި صَدُوقُ އާއި شَلُوم އެވެ. = ابۡنُ كَثِيۡر) ❁ ٱتَّبِعُواْ مَن لَّا يَسۡـَٔلُكُمۡ = ކަލޭމެންގެ ކިބައިން ނުހޯއްދަވާ ބޭކަލުންނަށް ކަލޭމެން ތަބާވާށެވެ.❁ أَجۡرًا = އެއްވެސް އުޖޫރައެއް ❁ وَهُم مُّهۡتَدُونَ ۝٢١ = އަދި އެބޭކަލުންނަކީ ތެދުމަގުގައިވާ ބޭކަލުންނެވެ. ❁ وَمَا لِيَ لَآ أَعۡبُدُ = އަދި އަހުރެން އަޅުކަން

ނުކުރާނީ ކީއްވެގެން ހެއްޔެވެ.؟ ❁ ٱلَّذِى فَطَرَنِى = ތިމަމުގެ ތެދުއިން އަހުރެން ހެއްދެވި ކަލާކަނަށް ❁ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾ = އަދި ކަލޭމެން އެނބުރިގެންވާނީ އެކަލާނގެ حَضْرَةُ އަށެވެ.❁

إِجْمَالِي މާނަ

(١٥) އެމީހުން އެބޭކަލުންނަށް ދެންނެވިއެވެ. ކަލޭމެންނީވެސް ހަމަ އަހަރުމެންނާކަހަލަ އާދަމުގެދަރިން ކަމުގައިވުމުން ނޫނެވެ. (الله ތަޢާލާ ފޮނުއްވާފައިވާ ރަސޫލުންކަމުގައި ތިމަންނަމެން ދަޢުވާކުރާތީއެވެ.) އަދި رَحْمن ވަންތަކަލާނގެ އެއްވެސް އެއްޗެއް ބާވައިލައްވާފައެއް ނުވެއެވެ. އަދި ހަމަ ދޮގުވެރި ބައެއް ކަމުގައި މެނުވީ ތިބޭކަލުން ނުވެއެވެ.

(١٦) އެބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަހަރުމެންނީ ކަލޭމެންގެ ގާތަށް ފޮނުއްވެވިފައިވާ ރަސޫލުންކަން ތިމަންނަމެންގެ رَبُّ ދަންނަވޭގޮތުގައެވެ.

(١٧) އަދި ބަޔާންވާ ގޮތުގައި ފަތުރާލުން އިއްވައިދިނުން މެނުވީ އަހަރުމެންގެ މައްޗަކަށް ލާޒިމުވެގެން ނުވެއެވެ. އަހަރި ކިއަމަންތެރިވުމަކީ ކަލޭމެންގެ ލާޒިމުކަމެވެ.

(١٨) އެމީހުންގެ ދަރުމަވަންތަ ދެންނެވިއެވެ ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެންގެ ސަބަބުން އަހަރުމެންނަށް ނުބައިފާލެއް ޖެހިއްޖެއެވެ. އަދި ކަލޭމެން (ތިޔަދަޢުވާ ކުރާކަންތައް) ހުއްޓާނުލައިފިއްޔާ ހަމަކަށަވަރުން އަހަރުމެން ކަލޭމެން ރަޖަމްކުރާނަމެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އަހަރުމެންގެ ފަރާތުން ކަލޭމެންނަށް ވޭންދެނިވި عَذَابُ އެއް ޖެއްސައިދޭނެއެވެ.

(١٩) އެބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެންނަށް ސުންޕާކަމެއް ޖެހުނީއާ އެޖެހުނު ސުންޕާކަމަކީ ކަލޭމެންގެ ނަފުސުތަކުގެ ފަރާތުން ކަލޭމެންނަށް ޖެހުނު ކަމެކެވެ. (އަހަރުމެން ކަލޭމެންނަށް وَعْظُ نَصِيْحَة ދިނުން ސުންޕާކަމެއްކަމުގައި ބަލަނީ ކީއްވެ؟ އެހެންނަމަކަށް ނުނޫނެވެ. އަދި ޙަޤީގަތުގައި ކަލޭމެންނީ ނުބައިކަމުގައި ހައްދު ފަހަނައަޅައިގި ބައެކެވެ.

(٢٠) އަދި ރަށުގެ އެންމެދުރުގޮތުން ބާރުގަދަ ހަމަޖެހުނުގޮތައް އަވަހަށް އަތުވެއްޖެއެވެ. އެމީހަކީ (حَبِيْبُ بنُ مُوسَى النَّجَّار ކިޔާމީހާ ކަމުގައިވެއެވެ.) އަދި އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. އޭ އަހަރުމެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ. ކަލޭމެން މިފޮނުއްވެވިފައިވާ ބޭކަލުންނާ تَبَعَ ވާށެވެ! (އެބޭކަލުންނަކީ صَادِقُ އާއި صَدُوقُ އާއި އަދި شَلُوم އެވެ.)

* قَتَادَةُ ރިވާކޮށްފައިވެ ވިދާޅުވިއެވެ. ތަންނަކަށެވެ. މި حَبِيْبُ بنُ مُوسَى النَّجَّار އަކީ ފަޅުބަދަލުއެއްގެ ޒުވާބުގައި اللهއަށް އަޅުކަންކުރަމުންދިޔައެވެ. އަދި އެބޭކަލުންވަޑައިގެން ދިޔަ ދެވައިލާއޮވާ އަޑުއިވުން ހަށްގަސްރާފައި އައިއެވެ. = زُبْدَةُ التفسِيْر =

(٢١) (އަދި އޭނާ އޭނާގެ ޤައުމުގެމީހުނަށް ބުންޏެވެ.) ކަލޭމެންގެ ހިތައިން އެއްވެސް އުޖޫރައަކަށް ނޭދި ބަޔާއި އަދި އެބޭކަލުންނަކީ ތެދުމަގު ލިބިވަޑައިގެންނެވި ބަޔާއި ކަލޭމެން ތަބާވާށެވެ!

(٢٢) އަދި އަހުރެން ތިމަމުގެ ތެދުއިން އަހުރެން ހެއްދެވި ކަލާކަނަށް އަޅުކަން ނުކުރާނީ ކީއްވެގެން ހެއްޔެވެ؟ އަދި ކަލޭމެން ހުރިހާމީހުން އެނބުރިގެންވާނީ ވެސް ހަމަ އެކަލާނގެ حَضْرَةُ އަށެވެ.

ءَأَتَّخِذُ مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً إِن يُرِدْنِ ٱلرَّحْمَٰنُ بِضُرٍّ لَّا تُغْنِ عَنِّى شَفَٰعَتُهُمْ شَيْـًٔا وَلَا يُنقِذُونِ ﴿٢٣﴾ إِنِّىٓ إِذًا لَّفِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾ إِنِّىٓ ءَامَنتُ بِرَبِّكُمْ فَٱسْمَعُونِ ﴿٢٥﴾ قِيلَ ٱدْخُلِ ٱلْجَنَّةَ ۖ قَالَ يَٰلَيْتَ قَوْمِى يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ بِمَا غَفَرَ لِى رَبِّى وَجَعَلَنِى مِنَ ٱلْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾

މުފްރަދާތު

ءَأَتَّخِذُ = އަހުރެން ހިފާނަ ހެއްޔެވެ؟ / إخْتِيَارُ ކުރާނަހެއްޔެވެ؟ ❁ مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً = އޭނާގެ ފިޔަވައި އެހެން އިލާހުންތަކެއް ❁ إِن يُرِدْنِ ٱلرَّحْمَٰنُ = رَحْمَانُ ވަންތަ ކަލާނގެ އަހުރެންނާއިމެދު އިރާދަކުރައްވަންޏާ ❁ بِضُرٍّ = އެއްވެސް ގެއްލުމެއް ❁ لَّا تُغْنِ عَنِّى = އަހުރެންނަށް ފުއްދައެއްނުދޭނެއެވެ. ❁ شَفَٰعَتُهُمْ = އެމީހުންގެ އެދިގެންނަށް (شَفَاعَة ވެރިކަމެއް) شَيْـًٔا = އެއްވެސްކަމަކުން وَلَا يُنقِذُونِ ﴿٢٣﴾ = އަދި އަހުރެން ސަލާމަތެއްވެސް ނުކޮށްދޭނެއެވެ. ❁ إِنِّىٓ إِذًا = ފަހެ އޭރުން އަހުރެން ވާނީ (އުޅަނީ الله ފިޔަވައި އިލާހުންތަކެއް إخْتِيَارُ ކޮށް ފިޔައާ އަހުރެން ވާނީ) ❁ لَّفِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾ = ކަނޑައެޅި ބަޔާންވެގެންވާ މަގުފުރެދުމެއްގައެވެ. ❁ إِنِّىٓ ءَامَنتُ = ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެން އީމާންވެއްޖައީމެވެ. بِرَبِّكُمْ = ކަލޭމެންގެ رَبُّ އަށް ❁ فَٱسْمَعُونِ ﴿٢٥﴾ = ފަހެ ކަލޭމެން އަހުރެންގެ ބަސްއަހާށެވެ. ❁ قِيلَ ٱدْخُلِ ٱلْجَنَّةَ = ޖަންނަތަށް ވަންނާށެވެ. ކަލޭސުވަރުގެ ވަންނާށެވެ. ❁ قَالَ = (ސުވަރުގެވަރުދުވަހު) ބުނެއްވިއެވެ. ❁ يَٰلَيْتَ قَوْمِى يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ = އަހުރެންގެ ޤައުމުގެމީހުން އެނގޭނަމަ ކިހާވަރަކު ހެއްޔެވެ؟ ❁ بِمَا غَفَرَ لِى رَبِّى = އަހުރެންގެ رَبُّ އަހުރެންނަށް ފުއްސެވި ކަންތައްތަކާއިކަން؟ وَجَعَلَنِى = އަދި އެކަލާނގެ އަހުރެން ލައްވައި ❁ مِنَ ٱلْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾ = މާތްވީމީހުންގެ ތެރެއިން. ❁

إجْمَالِي މާނަ

(٢٣) އަޅުގަނޑު އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެހެން އިލާހުންތަކެއް އަޅުގަނޑު ހިފާނަ ހެއްޔެވެ؟ / إخْتِيَارُ ކުރާނަހެއްޔެވެ؟

رَحْمَانُ ވަންތަ ކަލާނގެ އަޅުގަނޑަށް ގެއްލުމެއް =އެއްވެސް ދަތި އުދަގޫއެއް އިރާދަކުރައްވައިފިނަމަވެސް އެމީހުންގެ އެއިލާހުންތަކެއް (شَفَاعَة ތެރިންތަކެއް) އެއްވެސްކަމެއް އަޅުގަނޑަށް ފުއްދައެއްނުދޭނެއެވެ. އަދި އަޅުގަނޑު ސަލާމަތްވެސް ނުކުރާނެއެވެ.

(٢٤) ދެންއޭރުން އަޅުގަނޑު ވާނީ (އެބަހީ! الله ފިޔަވައި އިލާހުންތަކެއް إخْتِيَارُ ކޮށްފިއްޔާ) ހަމަކަށަވަރުން އަޅުގަނޑުވާނީ ގެއްލި ހަލާކުވެ ބޮޑުވެގެންވާ މަގުފުރެދުމެއްގައެވެ.

(٢٥) ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ رَبُّ އަށް އަޅުގަނޑު އީމާންވެއްޖައީމެވެ. ފަހެ ކަލޭގެފާނު އަޅުގަނޑުގެ ބަސް އައްސަވާށެވެ.

* ދަންނަހެވެ. މި حَبِيْبُ النَّجَّار އާނާ އާނާގެ އިސްލާމްވުކަން ފައުޅުކޮށް އެކަމަށް މީސްތަކުންނަށް ގޮވައިލެއްވުމުން އެ قَوْمُ ގެމީހުން އޭނާދެކެ ރުޅިއަރައިގެން އޭނާބަމަށް ވަޅުބައިލާ މީސްތަކުންގެ ފައިތަކުން އޭނާގެ ގައިން އަރާފިތައި ބަނޑުގައި އޮއްގަނޑުވެސް ނިކުތް ކަލިސްކޮށްފިކަމުގައިވިއެވެ. އަދި އެހެންރިވާޔަތްތަކެއްގައިވޭ އާނާ އަންދައިލިކަމުންނެވެ. އަދިއަންނެބައި ރިވާޔަތްތަކެއްގައިވޭ އާނާގެ ގައިގާ ބޮޑު ކިސްއަޅައި ކިހައިލިކަމުންނެވެ. އެވަގުތު ސުވަރުގެވަންނަމަށް އާނާއަށް އަންގަވައިފިއެވެ. އެވާހަކައި ދެންއެއަށްގެ ލިބުން އާނާބެލީވާހަކަތައް މާތްކުރިކަންނަނީއެވެ.

(٢٦) އާނާ އެބަހީ حَبِيْبُ النَّجَّار شَهِيْدُ ވުމުން ސުވަރުގެއަށް ވަންނަމަށް އާނާއަށް އަންގަވައިފިއެވެ. ދެން އާނާ ސުވަރުގެއަށްވަދެ އެތާގެ نِعْمَة ތައް! الله އާނާއަށް ދެއްވި ކަރާމާތް ފެނުމުން އާނާ ބުންޏެވެ.

(٢٧) އަޅުގަނޑުގެ رَبُّ އަޅުގަނޑަށް ފުއްސަވައި މާތްވެރިންގެތެރެއަށް އަޅުގަނޑުލެއްވިކަމީ އަޅުގަނޑުގެ قَوْمُ ގެމީހުންނަށް އެނގޭނަމަ ކިހާރަގަޅު ހެއްޔެވެ؟ (އެއީ تَوْحِيْد އާއި إِيْمَان ކަމެވެ.) އާރުން އެމީހުންވެސް އީމާންވެ ރަގަޅުބަޔަކު ކަމުގައިވުން އޭނާއެދި ކުރެވިއެވެ.

۞ وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِۦ مِنۢ بَعْدِهِۦ مِن جُندٍ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَمَا كُنَّا مُنزِلِينَ ﴿٢٨﴾ إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَٰحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَـٰمِدُونَ ﴿٢٩﴾ يَـٰحَسْرَةً عَلَى ٱلْعِبَادِ ۚ مَا يَأْتِيهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٠﴾ أَلَمْ يَرَوْا۟ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّنَ ٱلْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾ وَإِن كُلٌّ لَّمَّا جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾ وَءَايَةٌ لَّهُمُ ٱلْأَرْضُ ٱلْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَـٰهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّـٰتٍ مِّن نَّخِيلٍ وَأَعْنَـٰبٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ ٱلْعُيُونِ ﴿٣٤﴾ لِيَأْكُلُوا۟ مِن ثَمَرِهِۦ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ ۖ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾

ތަރުޖަމާ

۞ وَمَآ أَنزَلْنَا = އަދި މިމަންނަރަސްކަލާނގެ ނުފޮނުއްވަމެވެ. عَلَىٰ قَوْمِهِۦ = އޭނާގެ قَوْمُ އަށް (حَبِيْبُ النَّجَّار ގެ قَوْمُ އަށް) مِنۢ بَعْدِهِۦ = އޭނާއަށްފަހު (އޭނާ މަރުވުމަށްފަހު) مِن جُندٍ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ = އުޑުމަތީގެ ހަނގުރާމަކުރުމަށް އުޅޭން އެއްވެސް މަލާއިކަތުންބަޔަކު وَمَا كُنَّا مُنزِلِينَ ﴿٢٨﴾ = އަދި (މަލާއިކަތުންބަޔަކު) ފޮނުއްވާން ކަމަކުކަމުގައި މިމަންނަރަސްކަލާނގެ ނުވެމެވެ. إِن كَانَتْ = އެކަށްނުވިއެވެ. (އެ ޤައުމު ހަލާކުވުމަށް ކަމުދިޔައީ ނުވިއެވެ.) إِلَّا صَيْحَةً وَٰحِدَةً = އެންމެ އަޑު ގަދަ ހަޅޭއްލަވައި ގޮވުމެއް (އެއީ جِبْرِيل عَلَيْهِ السَّلاَم ގޮވައިލެއްވި ގޮވުމެވެ.) فَإِذَا هُمْ = ދެން އެއަރިހުން އެމީހުން ފިއްޖެއެވެ. خَـٰمِدُونَ ﴿٢٩﴾ = އެއްވެސް ހަރަކާތެއްނެތި މަރުވެ ނިމިގެންދިޔަ ވަރުގަދަ ކަމުގައި يَـٰحَسْرَةً عَلَى ٱلْعِبَادِ = އަޅުތަކުންގެމައްޗަށް ހިތާމައެވެ ބޮޑުކަމާއެވެ.! مَا يَأْتِيهِم مِّن رَّسُولٍ = އެމީހުންގެގާތަށް އެއްވެސް ރަސޫލެއްވަޑައިނުގަންނަވައެވެ. إِلَّا كَانُوا بِهِۦ = އެމީހުން އެކަލޭގެފާނަށް ފުރައްސާރަކުރާ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٠﴾ = މަލާމާތްކުރާ ކަލޭގެފާނަށް ވެގެންނެއްނޫނެވެ. أَلَمْ يَرَوْا = އެމީހުން ނުދެކެނީތޯއެވެ؟/ އެމީހުންނަށް ނޭނގޭތޯއެވެ؟ (އެބަހީ މައްކާގެ އަހުލުވެރިންނަށް ނޭނގޭތޯއެވެ؟) كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ = އެމީހުންގެކުރިން މިމަންނަރަސްކަލާނގެ ހަލާކުކުރައްވާފައިވާކަން؟ مِّنَ ٱلْقُرُونِ = ޤަރުނުތަކުން އެއްމަތިންއަނެއްމަތީގެ ބައިބައިން أَنَّهُمْ = ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾ = މިމީހުންކައިރިއަށް ދެން އެނބުރި رُجُوع ނުވާނެއެވެ. وَإِن كُلٌّ = އަދި ހުރިހާ ބައެއްވެސް لَّمَّا جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾ = މިމަންނަރަސްކަލާނގެ حَضْرَةُ އަށް حَاضِرُ ވެވޭނޭ ވާހަކަ وَءَايَةٌ لَّهُمُ = އަދި އެމީހުންނަށް ދަލީލެކެވެ. (އެބަހީ مَحْشَرُ އަށް ޖަމާވެގެންވާކަން عَقْلِي އެއްޗެއް). ٱلْأَرْضُ ٱلْمَيْتَةُ = މަރުވެފައިވާ ބިމެވެ (ވިނަގަސްގަހަ ނެތް ހިކިފައިވާ ބިމެވެ) أَحْيَيْنَـٰهَا = އެބިމަށް (ވާރޭވެހުމުން) މިމަންނަރަސްކަލާނގެ ދިރުއްވީމެވެ. وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا = އަދި މިމަންނަރަސްކަލާނގެ އެބިމުން އޮށްޓަރު ނެރުއްވީމެވެ. فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ

۝٣٣ = އެއިން އެމީހުން ކައިކާ وَجَعَلْنَا فِيهَا = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެބިމުގައި ލެއްވީމެވެ. جَنَّٰتٍ = ބަގީޗާތައް مِّن نَّخِيلٍ وَأَعْنَٰبٍ = ކަދުރުގަހާއި ދޭބިސްކަދުރުގެ وَفَجَّرْنَا فِيهَا = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެބިމުގައިން ނެރުއްވީމެވެ. مِنَ ٱلْعُيُونِ ۝٣٤ = ޗޯޅިތަކުން / ފެންގަނޑުތަކުން. لِيَأْكُلُوا۟ مِن ثَمَرِهِۦ = އެއީ އެގަސްތަކުގެ މޭވާއިން އެމީހުން ކެއުމަށްޓަކައެވެ. وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ = އަދި އެމީހުންގެ އަތްތަކުން އެތަކެތި ނުހަދައެވެ. أَفَلَا يَشْكُرُونَ ۝٣٥ = އެމީހުންނަށް ޝުކުރު ނުކުރާނީ ހެއްޔެވެ؟

إِجْمَالِي މާނަ

(٢٨) އަދި އޭނާގެ قَوْمُ އަށް (حَبِيبُ النَّجَّار ގެ قَوْمُ އަށް) އޭނާ މަރުވުމަށްފަހު އުޑުމަތިން ލަޝްކަރު ކުރުއްވުމަށް އުޅުން އެއްވެސް މަލާއިކަތުބޭކަލަކު ނުފޮނުއްވަމެވެ.

(٢٩) ހަމައެކަނި އެންމެ އަޑުފަޅައެއް އަރުވަނީކަމުގައި ވީނަމަ އެ ހުރިހާ ހަލާކުވެގެން ނިވިގެއެވެ. (އެއީ جِبْرِيل عَلَيْهِ السَّلاَم ގެ އަޑުފަޅައެވެ.) އެއަޑު ފަޅާ އަރުވައިލެއްވުމުން (އެއަޑު ފަޅަގަދަކަމުން ހިތްސްތަކުތައް ކެނޑިގެން) މަރުވެ ނިވިގެވިފައިވާ ބައެއް ކަމުގައި އެމީހުން ވެއްޖެއެވެ.

(٣٠) ޢަޒާބަށްކަންމަތިވީ އަޅުތަކުންގެ ހާލަށް ތަސްދީޤުއެވެ.! އެމީހުން މަލާމާތްކުރި ރަސޫލަކު ކުރިމަތިލީއެއް އެވަގުތަކުން ހީފޮކުރަނިކޮށް އެމީހުންގެ ތެރޭ ވީބައިގަނޑެއް ދެއްނެވެ.

(٣١) އެމީހުންގެކުރިން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހަލާކު ކުރެއްވި ގިނަފަރާތްތަކުން ގިނަޖީލުތައް ހުށިމަތިކަން އެމީހުން ނުދެކެނީތޯއެވެ؟/ އެމީހުންނަކަށް ނާރާތަފާވެއެވެ؟ (އެބައި މަރުގެ އަށުރެއްވީނުންނަށް ނާރާތަފާވެއެވެ؟) އަދި އެއީން އެއްވެސް ބަޔަކަށް ދިރިތްނަގެކަށަކަށް ދުނިޔެއަށް ދެވޭނެ ކަމެއްނުވެއެވެ.

(٣٢) އަދި އެހެރިއި ދެޢިން ހިސާބު ބޭއްލަވާ ގިޔާމަތްދުވަހުގެ ކުރިމަތިލާއި ތިމަންރަސްކަލާނގެ حَضْرَةُ އަށް حَاضِرُ ނުވެގެންނުވާނެއެވެ. އެބައި އެންމެހާ ފެންތިން ތިމަންރަސްކަލާނގެ حَضْرَةُ އަށް حَاضِرُ ވާނެއެވެ.

(٣٣) (مَحْشَرُ އަށް ދަތުރުވާން ކަލާގެ عَقْلِي ދަލީލަކަށް ކަލާގެއި) ވާރާދުވުމުގެ ސަބަބުން ހަރުވަތްތުވެއިވާ ބިންގެ އެއީ އެމީހުންނަށް ދަލީލެކެވެ. އެބިމަކީ (ވާރޫވުގަސްވަހިހިން) ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެބިންގެ ދިރުއްވީމެވެ. އެއިން އެމީހުން ކައިކަމުގެއަރާދުއްވު އެއްލުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ނެރުއްވީމެވެ.

(٣٤) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެބިމުގައި ކަދުރުގަހާއި ދޭބިސްކަދުރުގެ ބަގީޗާތައް ލެއްވީމެވެ.(ކަދުރުގަހާއި ދޭބިސްކަދުރު ވަރަށް ބިދުއަށް ގެންގުޅޭގަސްތައް ގިނަވޭ ގަސްތަކެކެވެ. އެދުވަހަށްބުއްކަވީރުނިތާ ގިނަވެރި ބަގީޗާތަކަށް ގޮސްތަން ހެއްދުވިލޮސް ހަމައެކަށާނެގެއެވެ. އެބިންގަޔުން ގޮސްތަނާއި ތަކެތިގޮސް ނުހުންނަކުރަނިކޮށް مَحْشَرُ އަށް ދިއުމަށްކަށަވަރު ކަނޑައެޅޭ މިސްޓަލްތަކުން ނުހުންނަގާނެއެވެ.) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެބިމުގައިން ކުޅިތަކާއި ފެންގަނޑުތައް ނެރުއްވީމެވެ.

(٣٥) އެއީ އެގަސްތަކުގެ މޭވާއިން އެމީހުން ކެއުމަށްޓަކައެވެ. އަދި އެމީހުންގެ އަތްތަކުން އެތަކެތި ނުހަދައެވެ. އެތަކެތި ހެއްދެވީ ހަމަ الله އެވެ. އެމީހުންފަހެ އެކަލާނގެއަށް ޝުކުރު ނުކުރާނީ ހެއްޔެވެ؟

سُبْحَٰنَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلْأَزْوَٰجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنۢبِتُ ٱلْأَرْضُ وَمِنْ أَنفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَءَايَةٌ لَّهُمُ ٱلَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ ٱلنَّهَارَ فَإِذَا هُم مُّظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَٱلشَّمْسُ تَجْرِى لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَٱلْقَمَرَ قَدَّرْنَٰهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَٱلْعُرْجُونِ ٱلْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ لَا ٱلشَّمْسُ يَنۢبَغِى لَهَآ أَن تُدْرِكَ ٱلْقَمَرَ وَلَا ٱلَّيْلُ سَابِقُ ٱلنَّهَارِ ۚ وَكُلٌّ فِى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾ وَءَايَةٌ لَّهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِى ٱلْفُلْكِ ٱلْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾ وَخَلَقْنَا لَهُم مِّن مِّثْلِهِۦ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾

ތަފުސީރު

سُبْحَٰنَ ٱلَّذِى = އެކަލާނގެ ހުސް طَاهِرُ ވަންތަކަމެވެ. خَلَقَ ٱلْأَزْوَٰجَ = ޖޯޑުޖޯޑު އެކަލާނގެ ހެއްދެވި كُلَّهَا ހުރިހާތަކެތީގެ مِمَّا تُنۢبِتُ ٱلْأَرْضُ = ބިމުންހައްދާ ތަކެތީގެ ތެރެއިން وَمِنْ أَنفُسِهِمْ = އަދި އެމީހުންގެ ނަފްސުތަކުންނާއި وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ = އަދި އެމީހުންނަށް ނޭނގޭތަކެތީގެ ތެރެއިންވެސް وَءَايَةٌ لَّهُمُ ٱلَّيْلُ = އަދި ރޭގަނޑު އެއީ އެމީހުންނަށް ހެކިތަކެކެވެ.(ﷲ ގެ ޤުދުރަތުވަންތަކަމާއި އެއްކައުވަންތަކަމުގެ ހެކިތަކަކަ ހެކިތަކެކެވެ،) نَسْلَخُ مِنْهُ ٱلنَّهَارَ = ދުވާލު ތެރެއިން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދުވާލުނަގައި ދޫކޮށްލައްވަމުން. فَإِذَا هُم = ވަގުތުން އެހެއިރުން އެމީހުން مُّظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾ = އަނދިރިވެގެންވެއެވެ. (އެމީހުންނަކީ އަނދިރިވެގެންވެއެވެ.) وَٱلشَّمْسُ تَجْرِى = އަދި ހިނގައެވެ.(ދުއްވަމުންދެއެވެ.) لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا = އެއަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ މަންޒިލުތަކުގައި ۚ ذَٰلِكَ = އެއީ تَقْدِيرُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾ = ގަދަފަޅުވަންތަ އަދި ދަންނަވަންތަ ކަލާނގެ މިންވަރުކުރެއްވުމެވެ. وَٱلْقَمَرَ = އަދި ހަނދު قَدَّرْنَٰهُ مَنَازِلَ = ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެހަނދު މަންޒިލުތަކުގައި މިންވަރުކުރެއްވީމެވެ. حَتَّىٰ عَادَ = އެހަނދު އެނބުރި ކުޑަވެގެން ކަށިގެންވާ ގޮތަށް كَٱلْعُرْجُونِ ٱلْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ = ކަދުރު ގަހުގެ ދުވަސްވީ ހިކިގޮފިފަދައިން لَا ٱلشَّمْسُ = އިރުވެސް. يَنۢبَغِى لَهَآ = އެއަށް އެކަށީގެންވާ އެއްޗެއް ކަމުގައި أَن تُدْرِكَ ٱلْقَمَرَ = ހަނދު އަތުލައިގަތުން وَلَا ٱلَّيْلُ = އަދި ރޭގަނޑުވެސް ނުވެއެވެ. سَابِقُ ٱلنَّهَارِ = ދުވާލުގެ ކުރިއަރައި ދާވެސް އެއްވެސް ކަމަކުގައި ۚ وَكُلٌّ = އަދި ކޮންމެ އެއްޗެއް فِى فَلَكٍ = ފަލަކެއްގައި = ވަޔާއި ދެމެދުގައި / ވަޔާ ތެރޭގައި يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾ = ފަތަތެވެ./ ދަތުރުކުރަތެވެ. وَءَايَةٌ لَّهُمْ = އަދި އެމީހުންނަށް ހެކިތަކެކެވެ. (ﷲ ގެ ޤުދުރަތުވަންތަކަމާއި އެއްކައުވަންތަކަމުގެ ހެކިތަކަކަ ހެކިތަކެކެވެ،) أَنَّا حَمَلْنَا = ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އުފުއްލެވުން ذُرِّيَّتَهُمْ = އެމީހުންގެ ދަރިފަސްކޮޅު (އާދަމުގެފާނުގެ ދަރިފަސްކޮޅު) فِى ٱلْفُلْكِ ٱلْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾ = ފުރިބަރުވެފައިވާ ނަވުގައި (نُوحُ عَلَيْهِ السّلاَم

ގެ މަޝްޙޫނުނަމުއްކޮޅުގައި) وَخَلَقْنَا لَهُم = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންނަށްޓަކައި ހެއްދެވީމެވެ. مِّن مِّثْلِهِۦ =
އެފަދަ ތަކެތި مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾ = އެމީހުން ސަވާރުވާތަކެތިވެސް (ދޯނިފަހަރު ކަހަލަ ތަކެތި)

إجْمَالِي މާނަ

(٣٦) އަދި ބިމުން ހެދޭ ގަސްގަހާ ގެހިގެއްސާއި އަދި ތިމާމީހުންގެ ނަފްސުތަކުން އަދި އެމީހުން ނޭނގޭ ތަކެއްޗެއްސުގެ ތެރެއިން ޖޯޑު ޖޯޑު ހެއްދެވި ކަލާނގެ ހުސް طَاهِرُ ވަންތަވެ. އަދިވެސް ތަކުންނަން ނޭނގޭތަކެތީގެ ތެރެއިން އެކަލާނގެ ޖޯޑު ޖޯޑު ހެއްދެވިއެވެ. އަދި ހުރިހާތަކެތި ޖޯޑު ޖޯޑުކޮށް ހެއްދެވި ކަލާނގެ ހުސް طَاهِرُ ވަންތަކަމާއެވެ!

(٣٧) އަދި ރޭގަނޑު އެއީ އެމީހުންނަށް ދަލީލެކެވެ. (اللهُ ގެ ގުދުރަތްވަންތަކަމާއި އެއްކައުވަންތަކަމުގެ ހެކިހަދަ ދަލީލެކެވެ،) އެގަޑިއަކުން (ރޭގަނޑުގެ ތެރެއިން) ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދުވާލުން ދަމައިގަންނަވަމެވެ. ފަހެ، އެހައިރުން އެމީހުން އަނދިރިކަމުގެތެރެވެއެވެ. (އެމީހުންނަށް އަނދިރިވެގެންވެއެވެ.)

(٣٨) އަދި އިރު އެއަށްކަނޑައެޅިފައިވާ މަންޒިލެއްގެތެރޭގައި ދުވެއެވެ. (އިރުދަތުރުކުރެއެވެ.) އެއީ ގަދަވެރިވެވޮޑިގެންވާ އަދި ދަންނަވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެ މިންވަރުކުރެއްވިކަމެވެ.

(٣٩) އަދި ހަނދު އެއީވެސް އެމީހުންނަށް ދަލީލެކެވެ. ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެހަނދު މަންޒިލުތަކެއްގައި މިންވަރުކުރެއްވީމެވެ. އެއީ ކަދުރު ގަހުގެ ދުވަސްވީ ދިރާގެއްކަހަލައިން އެހަނދު އެނބުރި ރުޖޫޢަވެއްޖައުމަން ގާނޫނުންނެވެ

(٤٠) އިރު އެއީ ހަނދު އަޅުވައިގަތުމަކީ އެކަށީގެންވާ އެއްޗެއް ކަމުގައި ނުވެއެވެ. އަދި ރޭގަނޑުވެސް ދުވާލު ކުރިއަރައި ދުވެން އެއްޗެއްކަމުގައި ނުވެއެވެ. އަދި ކޮންމެ އެއްޗެއް ވެސް ފަލަކެއްގައި / ވަކިމަގެއްގައި ފަތަމުންދެއެވެ. ދަތުރުކުރެއެވެ.

(٤١) އަދި އެމީހުންގެ ދަރިފަސްކޮޅު (އާދަމުގެ ދަރިފަސްކޮޅު) ފުރިބާރުވެފައިވާ ނަވެއްގައި (نُوحُ عَلَيْهِ السّلاَم ގެ މަޝްޙޫނުނަމުއްކޮޅުގައި) ތިމަންރަސްކަލާނގެ އުފުއްލެވުން އެއީ އެމީހުންނަށް ހުރި ދަލީލެކެވެ. (ތިމަންރަސްކަލާނގެ ގުދުރަތްވަންތަކަމާއި އެއްކައުވަންތަކަމުގެ ހެކިހަދަ ދަލީލެކެވެ،)

(٤٢) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންނަށްޓަކައި ދޯނިފަހަރު ކަހަލަ ތަކެތީގެ ތެރެއިން އެމީހުން ސަވާރުވާނޭ އެފަދަ ތަކެތި ހެއްދެވީމެވެ.

وَإِن نَّشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنقَذُونَ ﴿٤٣﴾ إِلَّا رَحْمَةً مِّنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾ وَمَا تَأْتِيهِم مِّنْ آيَةٍ مِّنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنُطْعِمُ مَن لَّوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٤٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾ مَا يَنظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾

ތަފްސީރު

وَإِن نَّشَأْ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވައިފިއްޔާ نُغْرِقْهُمْ = ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުން غَرَقُ ކުރައްވައިފީމުއެވެ. فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ = ދެންއެހީދުން އެމީހުންސަލާމަތްކޮށް ދޭނޭ ވިޔަކު ނުވާނެއެވެ. وَلَا هُمْ = އަދި އެމީހުންނުވާނެއެވެ. يُنقَذُونَ ﴿٤٣﴾ = ސަލާމަތްވާނޭ ބަޔަކުކަމުގައި إِلَّا رَحْمَةً مِّنَّا = ހަމައެކަނި ތިމަންރަސްކަލާނގެ حَضْرَةُ ންވާ رَحْمَةُ އެއްގޮތުން وَمَتَاعًا = އަދި އުފާވު ކަންތޮޅުމުގައި إِلَىٰ حِينٍ = ﴿٤٤﴾ = މުއްދަތަކަށް وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ = އަދި އެމީހުންނަށް ބުނެވިއްޖެއްޔާ اتَّقُوا = ކަލޭމެން ބިރުވެތިވާށެވެ. مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ = ކަލޭމެންގެ ކުރިމަތީގައިވާއަކަށް (ކުރިމަތީގައިވާ ދުނިޔޭގެ عَذَابُ އަކަށް) وَمَا خَلْفَكُمْ = އަދި ކަލޭމެންގެ ފަހަތުން އަތުވެގެން عَذَابُ އަކަށް (އެއީ އާޚިރަތުގެ عَذَابُ އެވެ.) لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾ = ކަލޭމެންނަށް رَحْمَةُ ލިބޭތޯއެވެ؟ وَمَا تَأْتِيهِم = އަދި އެމީހުން ގެނަށް ނައެއެވެ. مِّنْ آيَةٍ = އެއްވެސް ދަލީލެއް /އެއްވެސް އާޔަތެއް مِّنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ = އެމީހުންގެ رَبُّ ގެ ދަލީލުތަކުގެ ތެރެއިން / އާޔަތްތަކުގެ ތެރެއިން إِلَّا كَانُوا عَنْهَا = އެމީހުން އެއާއްސޮރުކަށް ފުރަގަސްދީ مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾ = ފުރަގަސްދިނުމާ ބަޔަކު ކަމުގައި وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ = އަދި އެމީހުންނަށް ބުނެވިއްޖެއްޔާ أَنفِقُوا = ކަލޭމެން ހޭދަކުރާށެވެ. (ޚަރަދުކުރާށެވެ.) مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ = الله ކަލޭމެންނަށްދެއްވި ރިޒުޤުން قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا = ކާފިރުވީ މީހުން (މަގުފުރެން) ބުނެއެވެ. لِلَّذِينَ آمَنُوا = އީމާންވީ މީހުންނަށް أَنُطْعِمُ مَن = އަޅުގަނޑުމެން ކާންދޭނީތޯއެވެ؟ لَّوْ يَشَاءُ اللَّهُ = الله އިރާދަކުރައްވައިފިއްޔާ أَطْعَمَهُ = އެކަލާނގެ އެމީހަކަށް ކާންދެއްވިހެން إِنْ أَنتُمْ = ކަލޭމެން ނުވެއެވެ. إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٤٧﴾ = ބަޔާންވެގެންވާ މަގުފުރެދުމެއްގައި މެނުވީ. وَيَقُولُونَ = އަދި އެމީހުން ބުނެއެވެ. مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ = ކަލޭމެންނިއުމާ وَعْدُ ކުރާ ކަމެއްވާނީ ކޮންއިރަކުން ހެއްޔެވެ؟ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾ = ކަލޭމެން ތެދުވެރިން ކަމުގައިވާނަމަ

(ނިކަންބުނެބަލާށެވެ.) مَا يَنظُرُونَ = އެމީހުން އިންތިޒާރު ނުކުރެއެވެ. إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً = އެންމެ އަޑުގަދަކަންގަނޑުވި تَأْخُذُهُمْ = އެމީހުން އަޑު ވަން ހިފާ (އެއަޑު ވަން ދަނާ) وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾ = (ދުނިޔޭގެ ކަންކަމުގައި) އެމީހުންއަރައިރުން ވާވާހިނދާ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ = (ދެންފަހެ) އެމީހުންނަކަށް ކުޅަދާނަ ނުވާނެއެވެ. تَوْصِيَةً = وَصِيَّةُ އެއްކޮށްދުމަށްވެސް. وَلَا إِلَى أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾ = އަދި އެމީހުން އެމީހުންގެ އަހުލުވެރިންގާތަށް އެނބުރިދާކަށްވެސް.

إِجْمَالِي މާނަ

(٤٣) އަދި ތިމަންނަކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވައިފިއްޔާ ތިމަންނަކަލާނގެ އެމީހުން غَرَق ކުރައްވައިފީމުއެވެ. ދެންފަހެ އެމީހުންސަލާމަތްކުރާނެ ކޮންމެ މީހަކު ނުވާނެއެވެ. އަދި ސަލާމަތްވެވޭނެ ބަޔަކުކަމުގައި އެމީހުން ނުވާނެއެވެ. ހަމައެކަނި ތިމަންނަކަލާނގެ حَضْرَةُ ންވާ رَحْمَةُ އެއްގޮތުގައެވެ. އަދި މުއްދަތަކަށް އަރާމު ކޮށްދެއްވާކަމުގައި ވެސްމެއެވެ.

(٤٥) އަދި "ކަލޭމެންގެ ކުރިމަތީގައިވާ ތަކެތިން (ކުރިމަތީގައިވާ ދުނިޔޭގެ ބަލާމުސީބާތާއި އަތުވެދާނެ عَذَابُ އަކާއި) އަދި ކަލޭމެންގެ ފަހަތުން އަތުވެދާނެ عَذَابُ އަކުން (އެއީ އާޚިރަތުގެ عَذَابُ އެވެ.) ކަލޭމެން ބިރުވެތިވާށެވެ. އެއީ ކަލޭމެންނަށް رَحْمَةُ ލިބުމަށްޓަކައެވެ." މިފަދައިން އެމީހުންނަށް ބުނެވިއްޖެއިރު (އެމީހުން އެކަމަކަށް ފުރަގަސްދެއެވެ.)

(٤٦) އަދި އެމީހުންގެ رَبُّ ގެ ދަލީލުތަކުގެތެރެއިން ދަލީލެއް ނުވަތަ އާޔަތެއް އެމީހުން ގާތަށް އަތުވެއްޖެ ކޮންމެހިނދެއްގައިވެސް އެމީހުން އެދަލީލުތަކުން ނުވަތަ އެއާޔަތްތަކުން ފުރަގަސްދީ ބޭރުވާކަމުގައިމެނުވީ ނުވެއެވެ.

(٤٧) އަދި "الله ކަލޭމެންނަށްދެއްވި ރިޒުޤުން ކަލޭމެން ޚަރަދުކުރާށެވެ. (ފަޤީރުންނަށް ދީހަދާށެވެ.)" އެމީހުންނަށް ބުނެވިއްޖެއިރު ކާފިރުވި މީސްތަކުން (މަލާމާތަށް) އީމާންވި މީސްތަކުންނަށް ބުނެއެވެ. "الله އިރާދަކުރައްވައިފިއްޔާ އެކަލާނގެ އެމީހަކަށް ކާންދެއްވައިފާނެ މީހަކަށް އަހަރެމެން ކާންދޭންވީ ހެއްޔެވެ؟" (އެމީހުންނާއިމެދު الله އެއަންގަވަނީ) ބަޔާންވެގެންވާ މަގުފުރެދުމެއްގައިމެނުވީ ކަލޭމެން ނުވެއެވެ.

(٤٨) އަދި އެމީހުން ބުނެއެވެ. (އެކާފިރުން ބުނެއެވެ.) "ކަލޭމެން ތިޔަ وَعْدُ ކުރާ ކަމެއް ދެއްކިގެންވާނީ ކޮންއިރަކުން ހެއްޔެވެ؟ ކަލޭމެން ތިޔަބުނަނީ ތެދުއްކަމުގައި ވާނަމަ (ނިކަންބުނެބަލާށެވެ.)"

(٤٩) އެމީހުން އެއަޑު ހިފައި އަރާނީ އެންމެ އަޑުގަދަކަންގަނޑުވި އެމީހުން އިންތިޒާރު ނުކުރެއެވެ. (އެއީ އިސްރާފީލުގެ ފުން ގަރުނީގައި ފުމެލެއްވުމުގެ އަޑެވެ.) އެމީހުން އެއަޑު އަރާނީ (ދުނިޔޭގެ ކަންކަމުގައި) އެމީހުން އެކަކު އަނެކަކާއި އަރައިރުން ވާވާހިނދެވެ.

(٥٠) (ދެން އެދުވަހު އެއަޑު އިވުމުން) وَصِيَّةُ އެއްކޮށްދުމަށްވެސް އަދި އެމީހުން އެމީހުންގެ އަހުލުވެރިންގާތަށް އެނބުރިދާކަށްވެސް. އެމީހުންނަކަށް ކުޅަދާނަ ނުވާނެއެވެ. (އެގޮތުގެ ތެރެއިން ނިކުމެވޭނެ ނުވާނެއެވެ.) އެމީހުން އެއުޅޭތަނުގައި ހުރިހާލުގައި

މަރުވެގެން ދިޔައީއެވެ. ކަންއިންނާނީ ހަމަ އަވަސްކަމާއެކު ހަލާކުވެގެން ދިޔައީއެވެ.)

وَنُفِخَ فِي ٱلصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ ٱلْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنسِلُونَ ﴿٥١﴾ قَالُوا۟ يَٰوَيْلَنَا مَنۢ بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا ۜ ۗ هَٰذَا مَا وَعَدَ ٱلرَّحْمَٰنُ وَصَدَقَ ٱلْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾ إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَٰحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾ فَٱلْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾ إِنَّ أَصْحَٰبَ ٱلْجَنَّةِ ٱلْيَوْمَ فِي شُغُلٍ فَٰكِهُونَ ﴿٥٥﴾ هُمْ وَأَزْوَٰجُهُمْ فِي ظِلَٰلٍ عَلَى ٱلْأَرَآئِكِ مُتَّكِـُٔونَ ﴿٥٦﴾ لَهُمْ فِيهَا فَٰكِهَةٌ وَلَهُم مَّا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾ سَلَٰمٌ قَوْلًا مِّن رَّبٍّ رَّحِيمٍ ﴿٥٨﴾ وَٱمْتَٰزُوا۟ ٱلْيَوْمَ أَيُّهَا ٱلْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾

ތަރުޖަމާ

وَنُفِخَ فِي ٱلصُّورِ = އަދި (ދެވަނަ ފަހަރަށް) ޞޫރުގައި ފުމެލެވިއްޖެއެވެ. فَإِذَا هُم = ފަހެ އެބައިމީހުން (އެންމެހައި މީސްތަކުން) مِّنَ ٱلْأَجْدَاثِ = ކަށްވަޅުތަކުން (ނުކުމެގެން) إِلَىٰ رَبِّهِمْ = އެމީހުންގެ رَبُّ ގެ حَضْرَةُ އަށް يَنسِلُونَ ﴿٥١﴾ = އަވަސްއަވަހަށް ދުވެގަންނާނެއެވެ. قَالُوا۟ يَٰوَيْلَنَا = އެމީހުންބުނާނެއެވެ.(ކާފިރުން ބުނާނެއެވެ.) ހާއަހުރެމެންގެ މައްޗަށް ހިތިހަލާކާއި ބޮޑުކަމާއެވެ!! مَنۢ بَعَثَنَا = އަހުރެމެން (ދިރުއްވައި) ފޮނުއްވީކާކުހެއްތޯ؟ مِن مَّرْقَدِنَا = އަހުރެމެން އޮތްތިބި ތަންމަތިތަކުން؟ (އެވަގުތު މުއުމިނުން އެމީހުންނަށް ބުނާނެއެވެ.) هَٰذَا مَا وَعَدَ ٱلرَّحْمَٰنُ = މިއީ رَحْمَٰنُ ވަންތަ ކަލާނގެ ވަޢުދުވި وَعْدُ ތެވެ. (މަރުވުމަށްފަހު ދިރުއްވައި ހިސާބު ބެއްލެވުމައި ފުރިހަ ދަރަޖައިގެ ޖަޒާދެއްވުމަށް ކަލާނގެ وَعْدُ ތެވެ.) وَصَدَقَ ٱلْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾ = އަދި ރަސޫލުބޭކަލުން ތެދުވިދާޅުވި ކަންތަކެވެ.

إِن كَانَتْ = އެކަންނުވެއެވެ.(مَحْشَرُ ކުރެއްވުން ނުވެއެވެ.) إِلَّا صَيْحَةً وَٰحِدَةً = (އެއް ހިސާރުގެ ގޮތުން ޞޫރުގައި) ފުމެލެވުމެއް އެއްގޮތް ފުމެލެވުމެއްކަމުގައިމެނުވީ (فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ = ފަހެ އެބައިމީހުން އެއްކޮށްމެން لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾ = ތިމަން ރަސްކަލާނގެ حَضْرَةُ އަށް حَاضِرُ ވާނެތެވެ. فَٱلْيَوْمَ = (އަދި އެންމެގޮވާނެއެވެ.) މިއަދު لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا = އެއްވެސް ނަފްސަކަށް އެއްވެސްކަމަކުން އަނިޔާނުކުރެވޭނެއެވެ. وَلَا تُجْزَوْنَ = އަދި ޖަޒާނުދެވޭނެއެވެ. إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾ = ކަލޭމެން (ދުނިޔޭގައި) ކުރާކަމުގައިވީ ކަންތަކަށްމެނުވީ إِنَّ أَصْحَٰبَ ٱلْجَنَّةِ = ހަމަކަށަވަރުން ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިން ٱلْيَوْمَ = މިއަދު (މިދުވަހުގެވަގުތު) فِي شُغُلٍ فَٰكِهُونَ ﴿٥٥﴾ = نِعْمَة ތަކުގައި مَشْغُول ވެގެންވާނެއެވެ. هُمْ وَأَزْوَٰجُهُمْ = އެމީހުންނާއި އެމީހުންގެ އަނބިން މީބަނީ فِي ظِلَٰلٍ = ހިޔަލުގައެވެ.(ނުވަތަ ފުރޭގެ ހިޔަލުގައެވެ) عَلَى ٱلْأَرَآئِكِ = ސޯފާތަކުގައި مُتَّكِـُٔونَ ﴿٥٦﴾ = ދެލޮބައިގެން لَهُمْ فِيهَا فَٰكِهَةٌ = އެމީހުންނަށް އެތަނުގައި މޭވާތަކެއްވެއެވެ. وَلَهُم مَّا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾ = އަދިއެދޭ އެމީހުން އެދުނުހާއެއްޗެއް

އެމީހުންނަށްވެއެވެ. سَلَٰمٌ قَوْلٗا= އެބަ (ބަސްފުޅެއްގެ ގޮތުން) ސަލާމުގެ ބަސްފުޅުވެއެވެ. مِّن رَّبّٖ رَّحِيمٖ ﴿٥٨﴾= رَحِيْم ވަންތަ رَبُّ ގެ حَضْرَةُ ން وَٱمْتَٰزُواْ ٱلْيَوْمَ = އެބަ މިއަދު ކަނޑައިގެން ވަކިވާށެވެ. أَيُّهَا ٱلْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾= އޭ ނުބައި މުޖްރިމުންނޭ! ކުށްވެރިންނޭ!

إِجْمَالِي މާނަ

(٥١) އަދި (ދެވަނަފަހަރަށް) ކާހަލިގެ ފުމެވިއެވެ. (އެއީ ޤިޔާމަތްދުވަހުގެ ވަގުތު ދެވަނަފަހަރަށް ކާހަލިގެ ފުމެލެއްވުމެވެ.) ފަހެ އެބައިމީހުން ކަބުރުތަކުން (ނުކުމެގެން) އެމީހުންގެ رَبُّ ގެ حَضْرَةُ އަށް އަވަސްއަވަހަށް ދުވެގަންނާނެއެވެ.

(٥٢) އެމީހުން ބުނާނެއެވެ. (ކާފިރުން ބުނާނެއެވެ.) "އަހުރެމެންގެ ހަލާކުވުމާއި ދެރަވުމޭ!! އަހުރެމެން ނިދާތަނުން (ޤަބުރުތަކުން) ތެދުކޮށްފީ ކާކުހެއްޔެވެ؟" (އެވަގުތު މުއުމިނުން އެމީހުންނަށް ބުނާނެއެވެ.) "މިއީ رَحْمٰنُ ވަންތަ ކަލާނގެ ކުރެއްވި وَعْدُ ފުޅެވެ. އަދި ރަސޫލުބޭކަލުން ތެދުވިދާޅުވި ކަންތައްތަކެވެ. (ފަހެ މަލްއޫނުކަމުގެ ހިސާބު ބައްލަވައި ފުރިހަމަ ޖަޒާ ދެއްވުމަށް مَحْشَرُ ކުރައްވަނީއެވެ.")

(٥٣) (އެއީ ޤިޔާމަތްދުވަހުގެ ވަގުތުގައި) ފުމެލެއްވޭ އެއްފުމެލެއްވުމެއްކަމުގައިވެގެން އެކަނިކަމުގައި އެވަނީއެވެ. (مَحْشَرُ ކުރެއްވުން ނިމުނެވެ.) ދެން ފަހެ އެބައިމީހުން އެންމެން ތިމަން ރަސްކަލާނގެ حَضْرَةُ އަށް حَاضِرُ ވާނެއެވެ.

(٥٤) (އަދި الله تَعَالَ އަންގަވާނެއެވެ.) މިއަދު އެއްވެސް ނަފްސަކަށް އެއްވެސް އަނިޔާއެއް ނުވާނެއެވެ. އަދި ކަލޭމެން (ދުނިޔޭގައި) ކުރަމުންދިޔަ ކަންތައްތަކުގެ ޖަޒާ މެނުވީ ކަލޭމެންނަށް ނުދެވޭނެއެވެ.

(٥٥) ހަމަކަށަވަރުން ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިން މިއަދު (މިދުވަސްވަރު) نِعْمَة ތަކުގެ ތެރޭގައި مَشْغُولُ ވެގެންވާނެއެވެ.

(٥٦) އެމީހުންނާއި އެމީހުންގެ އަނބިން ހިޔާގައެވެ. (ނުވަތަ ފަރުދާގެ ހިޔަނިގައެވެ.) ސޯފާތަކުގައި ލެގިލައިގެންނެވެ.

(٥٧) އެމީހުންނަށް އެތަނުގައި މޭވާތަކެއްވެއެވެ. އަދިއެއީ އެމީހުން އެދުނުހާއެއްޗެއް އެމީހުންނަށްވެއެވެ.

(٥٨) އެމީހުން އެދޭ نِعْمَة ގެ ތެރޭގައި އެމީހުންނަށް ދީފައި رَحِيْم ވަންތަ رَبُّ ގެ حَضْرَةُ ން (ބަސްފުޅެއްގެ ގޮތުން) ސަލާމުގެ ބަސްފުޅުވެއެވެ.

(٥٩) (އަދި އޮޑުވެރިން ނުބައި މުޖްރިމުން ނަމަ އަނގަވާނެއެވެ.) "އޭ ނުބައި މުޖްރިމުންނޭ! މިއަދު ސާލިހު މީހުންނާއި ވަކިވާށެވެ. (ނުވަތަ ހުރިހާ މުޖްރިމުން އެއްބައިގޮތަކަށް އަނބުރާއެއްބައިކޮށް ވަކިވާށެވެ. ޔަހޫދީން ވަކިބައެއް، ނަޞާރާއިން ވަކިބައެއް މަޖޫސީން ވަކިބައެއް ބުދުއަޅުވެރިން ވަކިބައެއް ކޮށް ވަކިވާށެވެ.")

۞ أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَـٰبَنِىٓ ءَادَمَ أَن لَّا تَعْبُدُوا۟ ٱلشَّيْطَـٰنَ ۖ إِنَّهُۥ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٠﴾ وَأَنِ ٱعْبُدُونِى ۚ هَـٰذَا صِرَٰطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا ۖ أَفَلَمْ تَكُونُوا۟ تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾ هَـٰذِهِۦ جَهَنَّمُ ٱلَّتِى كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾ ٱصْلَوْهَا ٱلْيَوْمَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾ ٱلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰٓ أَفْوَٰهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَآ أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُم بِمَا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ نَشَآءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰٓ أَعْيُنِهِمْ فَٱسْتَبَقُوا۟ ٱلصِّرَٰطَ فَأَنَّىٰ يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾ وَلَوْ نَشَآءُ لَمَسَخْنَـٰهُمْ عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا ٱسْتَطَـٰعُوا۟ مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

ތަރުޖަމާ

۞ أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ = ކަލޭމެންނަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ ޢަހުދު ނުކުރައްވަން ހެއްޔެވެ؟ يَـٰبَنِىٓ ءَادَمَ = އާދަމުގެ ދަރިންނޭވެ! أَن لَّا تَعْبُدُوا۟ ٱلشَّيْطَـٰنَ = ކަލޭމެން شَيْطَان އަށް އަޅުކަން ނުކުރުމަށް. ۖ إِنَّهُۥ لَكُمْ = ހަމަކަށަވަރުން އޭނާ ކަލޭމެންނަށް عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٠﴾ = ބަޔާންވެގެންވާ عَدُوٌّ އެކެވެ. وَأَنِ ٱعْبُدُونِى = އަދި ކަލޭމެން ތިމަންރަސްކަލާނގެއަށް އެކަނި އަޅުކަން ކުރާށެވެ. ۚ هَـٰذَا صِرَٰطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾ = ސީދާވެގެންވާ މަގަކީ އެއެވެ. وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنكُمْ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އޭނާ ކަލޭމެންގެތެރެއިން މަގުފުރެއްދިއެވެ. جِبِلًّا كَثِيرًا = އެތައްގިނަ خَلْقُ ތަކެއް ۖ أَفَلَمْ تَكُونُوا۟ = ފަހެ ކަލޭމެން ނުވިސްނުނުހެއްޔެވެ؟ تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾ = ބުއްދިކުރާ ބަޔަކު ކަމުގައި. هَـٰذِهِۦ جَهَنَّمُ = މިއީ ނަރަކައެވެ. ٱلَّتِى كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾ = (ރަސޫލުބޭކަލުންގެ ދުލުން) ކަލޭމެންނަށް وَعْدُ ކުރެވިފައިވާ އެވެ. ٱصْلَوْهَا ٱلْيَوْمَ = ކަލޭމެން މިއަދު އެތަނަށް ވަންނާށެވެ. / ދާށި އަލާށެވެ. بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾ = ކަލޭމެން ކާފަރުވެއުޅުނު ސަބަބުން ٱلْيَوْمَ نَخْتِمُ = މިއަދު ތިމަންރަސްކަލާނގެ ސިއްކަ ޖައްސަވާ ބަންދުކުރައްވާހުށީމެވެ. عَلَىٰٓ أَفْوَٰهِهِمْ = އެމީހުންގެ އަނގަތަކުގެ މަތީގައި وَتُكَلِّمُنَآ أَيْدِيهِمْ = އަދި އެމީހުންގެ އަތްތައް ތިމަންރަސްކަލާނގެއާ ވާހަކަ ދައްކާނެއެވެ. وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُم = އަދި އެމީހުންގެ ފައިތައް ހެކިދޭނެއެވެ. بِمَا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾ = އެމީހުން ކުރާކަމުގައިވި ކަންތައްތަކުގެ ހެކިދޭނެއެވެ. وَلَوْ نَشَآءُ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އިރާދަކުރެއްވިނަމަ لَطَمَسْنَا عَلَىٰٓ أَعْيُنِهِمْ = އެމީހުންގެލޮލުގައި މުޅިން އަނދިރިކުރައްވައި ފޮޅުންނަހަތަކަށް ހައްދަވައިދޭނެވެ. فَٱسْتَبَقُوا۟ ٱلصِّرَٰطَ = ދެން އެމީހުން މަގުމަތީގައި ދުވެވަން ވާދަކުރީ

(ހެދިދަނީ) فَأَنَّىٰ يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾ = ފަހެ އެމީހުންނަށް ފެންނާނީ ކޮންފަދައަކުން ހެއްޔެވެ؟ وَلَوْ نَشَآءُ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެދިވަޑައިގަންނަވާނަމަ لَمَسَخْنَٰهُمْ = ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންގެ ހެއްދެވުން ބަދަލުކުރައްވައިފީމެވެ. عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ = އެމީހުން (ނުބައިކަންތައްކުރަން) މިތިބީގައިވިއްޔާ فَمَا ٱسْتَطَٰعُوا۟ مُضِيًّا = ދެން ކުރިޔަށް ކުރިޔަށް ދާކަށްވެސް އެމީހުންނަށް ކުޅެދޭކަށް ނުވާނެއެވެ. وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾ = އަދި ފަހަތަށް އެނބުރިއައުމަކަށްވެސްނުވެ.

إجْمَالِي މާނަ

(٦٠) އޭ އާދަމުގެ ދަރިންނޭވެ! ކަލޭމެން ޝައިޠާނާއަށް އަޅުކަން ނުކުރުމަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކަލޭމެންގެ ކިބައިން ޢަހުދު ކަނޑައަޅު ނުހިފެހެއްޓެވީމުހެއްޔެވެ؟ (އެބަހީ ޢަހުދު ކަނޑައަޅުއްވައި ނުހިފެހެއްޓެވީމުހެއްޔެވެ. އެއީ ރަސޫލުން ބާވައްލެވި ފޮތްތަކުގައި ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދަންނަވާފައި ވާކަމުގައެވެ.) އަދި ޝައިޠާނާއީ ކަލޭމެންނަށް ބަޔާންވެގެންވާ ދުޝްމަނެއްކަން ހަމަކަށަވަރުން އެންގީމެވެ.

(٦١) އަދި ހަމައެކަނި ތިމަންރަސްކަލާނގެއަށް އަޅުކަން ކުރުމަށެވެ. ކުރަންވާނީ މިއީ ތެދު މަގެވެ. ސީދާވެގެންވާ މަގެވެ.

(٦٢) އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެ ޝައިޠާނާ ކަލޭމެންގެތެރެއިން ގިނަ ޖީލެއް މަގުފުރެއްދިއެވެ. ފަހެ ކަލޭމެން ވިސްނާ ނުވަތަ ބުއްދި ނުހިފަމުހެއްޔެވެ؟ ކަލޭމެން ބުއްދި ހިފާނަމަ ޝައިޠާނާ ކިޔަމަނެއް ކަލޭމެން ނުވާނެއެވެ.

(٦٣) މިއީ ދުނިޔޭގައި ކަލޭމެންނަށް ވަޢުދުވެވުނު ޖަހަންނަމެވެ. ނުބައިކަންތައްކުރާ ނަމަ ކަލޭމެންނަށް ޢަޛާބު ދެވޭނެ ތަނެވެ. (ނުބައިކަމުގެ ޖަޒާއަކަށް ޖަހަންނަމެވެ. ކަލޭމެންނަށް ވަޢުދުކުރެވުނު ތަނަކީ.)

(٦٤) ކަލޭމެން (الله އަށް) ކާފިރުވެ ނުކިޔަމަންތެރިވި ސަބަބުން މިއަދު އެ ނަރަކައަށް ވަންނާށެވެ. (އެތާ ދިރިއުޅޭށެވެ.)

(٦٥) އަދި މިއަދު ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންގެ އަނގަތަކަށް ތަޅުލައްވާނެއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ އަތްތައް ތިމަންރަސްކަލާނގެއާއި ވާހަކަދައްކާނެއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ފައިތައް އެމީހުން ކަސްބުކުރި ކަންކަމަށް ހެކިދޭނެއެވެ. (ފައި ވެސް ވާހަކަ ދައްކާނެއެވެ.) އަދި އެބައިމީހުން ކުރި ކަމެއްގެ ހެކި ދޭނީ އެމީހުންގެ ފައިތަކެވެ. ހެކި ދޭނެއެވެ.

(٦٦) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެދިވަޑައިގަންނަވާނަމަ އެމީހުންގެ ލޯތަށް އަނދިރި ކުރައްވައި ލޯ ފޮހެލެއްވުން ބޮޑެއް ނުވެ ކުރެއްވުމަށް ވެސް ފަސޭހައެވެ. ދެން އެތަން އަރަން ފަސޭހަ މަގުތަކަށް ދުވެފައިވެސް ނުހާދެވޭނެއެވެ. މަގު ދޭނެއެއް އެމީހުންނަށް ކަމެއް ފެންނާނީ ކިހިނެއްތޯއެވެ.

(٦٧) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެދިވަޑައިގަންނަވާނަމަ އެމީހުން އެ ތިބި ތަނެއްގައި ކުރަން މިތާ ތިބެގެން ތިއްބައި އެމީހުންގެ ހެއްދެވުން ބަދަލު ކުރައްވައިފީމެވެ. (ޖަނަވާރުންގެ ސޫރަތަށް ބަދަލުކުރައްވައިފީމެވެ.) ދެން ކުރިއަށް ދިއުމަށްވެސް އަދި ފަހަތަށް އެނބުރި އައުމަށްވެސް ކުޅެދޭނެ ނުވާނެއެވެ.

وَمَن نُّعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي ٱلْخَلْقِ ۖ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾ وَمَا عَلَّمْنَٰهُ ٱلشِّعْرَ وَمَا يَنۢبَغِى لَهُۥٓ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْءَانٌ مُّبِينٌ ﴿٦٩﴾ لِّيُنذِرَ مَن كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ ٱلْقَوْلُ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٧٠﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّا خَلَقْنَا لَهُم مِّمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَآ أَنْعَٰمًا فَهُمْ لَهَا مَٰلِكُونَ ﴿٧١﴾ وَذَلَّلْنَٰهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾ وَلَهُمْ فِيهَا مَنَٰفِعُ وَمَشَارِبُ ۖ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ وَٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِ ٱللَّهِ ءَالِهَةً لَّعَلَّهُمْ يُنصَرُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُندٌ مُّحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾

ތަފްސީރު

وَمَن نُّعَمِّرْهُ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އުމުރުގެ ދުވަސް ދިގުކުރައްވާމީހާ (ދަންނާށެވެ.) نُنَكِّسْهُ فِي ٱلْخَلْقِ ۖ = އުމުރުގެ ހެއްދެވުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެނބުރި ކަނުން ބަދަލުކުރައްވަމެވެ.(އެއީ ޒުވާންކަމުގެ ބާރު ސަލާމަތާއި ބޮޑުވަރުކަމުން ދުރަށް ނިކަމެތިކަމަށް) ބަދަލު ކުރައްވަމެވެ. أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾ = އެމީހުން ފަހެ (އެކަމުގެހަނދާން ބުއްދިޔާއިން ވިސްނާ ނުލަނީ ބާވައެވެ؟) وَمَا عَلَّمْنَٰهُ ٱلشِّعْرَ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނަށް ޝިޢުރު އުނގަންނަވައި ނުދެއްވަމެވެ. وَمَا يَنۢبَغِى لَهُۥٓ ۚ = އަދި އެކަން އެކަލޭގެފާނަށް އެކަށީގެން ނުވެއެވެ. إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ = އެއީ އެބަހީ އެ ޤުރުއާން އެއީ وَعْظ އާއި ޖެހިލުއްވުމުގެ ގޮތުގެ ނުވެއެވެ. ۞ وَقُرْءَانٌ مُّبِينٌ ﴿٦٩﴾ = އަދި ބަޔާންވެގެންވާ ޤުރުއާނެއް ކަމުގައެވެ (އެބަހީ ސާފުވީ ޤުރުއާނެއްކަމުގައިވިޔަ ޤުރުއާނެވެ.) لِّيُنذِرَ مَن كَانَ حَيًّا = ދިރިހުރި މީހަކަށް އިންޒާރު ކުރެއްވުމަށްޓަކައެވެ. (އެއީ ހިތުގައި ދިރުންހުރި މީހަކަށެވެ.) وَيَحِقَّ ٱلْقَوْلُ = އަދި (އަޒާބުގެ) ބަސްފުޅު ހައްޤު ވާޖިބުވުމެވެ. عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٧٠﴾ = ކާފިރުންގެ މައްޗަށް أَوَلَمْ يَرَوْا۟ = އެމީހުން ވިސްނައި ދެކެ ނުލަނީ ބާވައެވެ؟. أَنَّا خَلَقْنَا لَهُم = ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންނަށް ޚަލްޤު ކުރެއްވީމެވެ. مِّمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَآ = ތިމަންރަސްކަލާނގެ އަތްޕުޅުން (ޤުދުރަތްތެރިކަމުން) ހެއްދެވި ތަކެތީގެ ތެރެއިން أَنْعَٰمًا = ނަޢަމު ސޫފީތައް (ގެރި ބަކަރި ޖަމަލު) فَهُمْ لَهَا مَٰلِكُونَ ﴿٧١﴾ = އެމީހުން އެތަކެތި މިލްކުކޮށް އެތަކެތީގެ މައްޗަށް ގަދަވެގެންވެއެވެ. وَذَلَّلْنَٰهَا لَهُمْ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންނަށް އެތަކެތި ކިޔަމަންކުރެއްވީމެވެ. فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ = އޭގެ ތެރެއިން އެމީހުން ސަވާރުވާ ތަކެތި ވެއެވެ. وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾ = އަދި އޭގެތެރެއިން އެމީހުން އޭގެ މަސް ކައެވެ. (އެބަހީ އެމީހުން އޭގެ މަސް ކައެވެ.) وَلَهُمْ فِيهَا = އަދި އެމީހުންނަށް އޭގައި ވެއެވެ. مَنَٰفِعُ = މަންފާ ތައް (އޭގެ ހަމާއި ކަށިކަމާއި އޭގެ މަހާއި ބަޑީ ދުލާއި ފަދަ) وَمَشَارِبُ ۖ = އަދި ބުއިންތަކާއި އެބަހީ ކިރުގެ ތަކެތިވެސް ވެއެވެ. (އެކަމާ މެދު ހަނދާން ކިޔާ ބާރު ހަމަވެއެވެ.) أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ = އެމީހުން ފަހެ ޝުކުރު

ނުދެކެނީހެއްޔެވެ؟ وَٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِ ٱللَّهِ = އަދި އެމީހުން الله ފިޔަވައި ހިފައިފިއެވެ. އިލާހުންތަކެއް ހޯދިއެވެ. ءَالِهَةً = އިލާހުން ތަކެއް لَّعَلَّهُمْ يُنصَرُونَ ﴿٧٤﴾ = އެމީހުންނަށް އެތަކެތިން ނަސްރު ދެވޭނެ ކަމަށް ހީކޮށް (އެތަކެތީގެ ޝަފާޢަތް ލިބޭނެ ކަމުގައި) لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ = އެމީހުންނަށް ނަސްރު ދިނުމަކަށް އެ ބުދުތަކަކަށް ނުކުޅެދޭނެއެވެ.

وَهُمْ لَهُمْ = އަދި އެމީހުން (މުޝްރިކުން ބުދުތަކުގެ ހިމާޔަތުގައި) جُندٌ مُّحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾ = އެއީ حاضِرُ ވެގެންވާ ސިފައިންނެވެ. (ބުދު ބަލަހައްޓާ ސިފައިންނެވެ.)

إجْمَالِي މާނަ

(٦٨) އަދި ތިމަން ރަސްކަލާނގެ އެމީހުންގެ އުމުރު ދިގު ކުރައްވާ މީހާ (ދަންނަހެއްވެ.) އެމީހުންގެ ހެއްދެވުން ތިމަން ރަސްކަލާނގެ އިރުކޮޅު ކުރައްވަމުއެވެ. (އެއީ ޒުވާންކަމުން ހަމުގައި ކުޑަކަން، ބާރު ގަދަކަމުން ހުރުމަށްފަހު ބަލިކަށިކަމަށް ދިޔުން މިހެންގޮސް..މިފަދަކަންކަމަށް އެމީހުން ބުއްދިކޮށް ނުބަލަނީ ހިތްވެގެންނެހެއްޔެވެ؟

(٦٩) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނަށް ޅެން ދަސްކޮށްނުދެއްވަމުއެވެ. އަދި އެއީ އެކަލޭގެފާނަށް އެކަށީގެންވާ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެ ޤުރުއާން އެއީ وَعْظ އާއި نصيحة އެއް ކަމުގައި މެނުވީ ނޫނެވެ. އަދި އެއީ ބަޔާންވެގެންވާ ޤުރުއާނެކެވެ. ސަމާވީ ފޮތްތަކުގެ ތެރެއިން ފޮތެކެވެ. (ޅެމެއް ފޮތެއް ނޫނެވެ.)

(٧٠) އެފޮތް ބާވައި ލެއްވެވީ ހިތްތަކުގައި ދިރުންހުރި މީހަކަށް އިންޒާރުދެއްވުމަށްޓަކައެވެ. (އެބަހީ މުއުމިނުން އެއިން ފައިދާ ކުރާނެއެވެ.) އަދި (ޢަޛާބުގެ) ބަސްފުޅު ކާފިރުންގެ މައްޗަށް ހައްޤު ވާޖިބުވުމަށެވެ.

(٧١) ތިމަންރަސްކަލާނގެ (ޤުދުރަތުގެ ތަކުގެ) (އަމިއްލަ) ފަރާތުން ތަކެއްޗެވެ ޖަނަވާރުތަކެއް އެމީހުންނަށް ޚަލްޤު ކުރެއްވިކަން އެމީހުން ނުދެކެނީ ހެއްޔެވެ؟ އެމީހުން އެތަކެތި މިލްކު ކުރާ މީހުންކަމުގައި ވެއެވެ.

(٧٢) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންނަށްޓަކައި އެތަކެތި ކިޔަމަންތެރި ކުރެއްވީމެވެ. ފަހެ އޭގެތެރެއިން އެމީހުން އަރައި ދުއްވާ ތަކެތިވެސް ވެއެވެ. އަދި އެމީހުން އެތަކެތީން މަސް ކައި ކަނޑައެވެ.

(٧٣) އަދި ހިމަނައި ނުދަށްލާފައި ވާ ފައިދާ އެތަކެތީގައި އެމީހުންނަށް ވެއެވެ. (ހަމަ ކަކުލައި ސަވާރުވުމާއި ދަރާ ކަރަދަނީ ބަނޑުގެ ރަމަޒާނެވެ. އަދި ބުނުވުން ފައިދާތަކެއް ބޮއްސަވަނީ ބޯނުލާނަރަމެވެ. އަދި އޭގެ ކިރު ޝިފާ ވެގެން ދިވެހިރާއްޖެ ކަމެއް ނުކުރާނެއެވެ.) މިކަންކަމަށް ފަހެ އެމީހުން ޝުކުރު ނުކުރާނެހެއްޔެވެ.؟ (މިފަދަ ކަންކަމުގެ ޝުކުރުކުރުން ހައްޤުވާ ކަންކަމެވެ.)

(٧٤) އަދި އެމީހުން الله ފިޔަވައި އެހެން އިލާހުންތަކެއް އެތަކެއްޗަކުން ނަސްރު ލިބޭނެކަމަށް ހީކޮށްގެން ހިފިއެވެ. އެއީ އެތަކެތީގެ ފަރާތުން އެމީހުން ހަސްތަކުރައި ދަތުރު ހިފިގެންނެވެ. ޝަފާޢަތް ލިބިދާނެކަމުގެ އުއްމީދުގައެވެ.

(٧٥) އެމީހުންނަށް އެއްވެސް ނަސްރުއްދިނީ ޝަފާޢަތް ފޯރުކޮށް އެތަކެއްޗަކަށް ކުޅެދުންތެރިވެގެން ނުވެއެވެ. އަދި އެބުދުތަކުގެ ހިމާޔަތުގައި އެމީހުންނީ ހާޟިރުވެގެން ބާރުލިބިގެންވާ ސިފައިންނެވެ. (އެބަހީ ބުދުތަކުގެ ޚިދުމަތަށް އެމީހުން އެއްވެސް އުޅުމެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.)

فَلَا يَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ ۘ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾ أَوَلَمْ يَرَ ٱلْإِنسَٰنُ أَنَّا خَلَقْنَٰهُ مِن نُّطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿٧٧﴾ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِىَ خَلْقَهُۥ ۖ قَالَ مَن يُحْىِ ٱلْعِظَٰمَ وَهِىَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾ قُلْ يُحْيِيهَا ٱلَّذِىٓ أَنشَأَهَآ أَوَّلَ مَرَّةٍ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُم مِّنَ ٱلشَّجَرِ ٱلْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَآ أَنتُم مِّنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾

ލުޣަވީ

فَلَا تَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ = ފަހެ އެމީހުންގެ އެބަހީ އެ މުޝްރިކުންގެ ބަހުން ކަލޭގެފާނު ހިތާމަފުޅު ނުކުރައްވާށެވެ!. ❁ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ = ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުން ސިއްރު ކުރާ ކަންތައް ދެނެވޮޑިގެން ވަމެވެ. ❁ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾ = އަދި އެމީހުން ފާޅު ކުރާ ކަންތަކާއި ❁ أَوَلَمْ يَرَ ٱلْإِنسَٰنُ = އަދި ދެން އިންސާނާ ނުދެކެނީ ބާވައެވެ؟. ❁ أَنَّا خَلَقْنَٰهُ = ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އޭނާ ހެއްދެވީމެވެ. ❁ مِن نُّطْفَةٍ = މަނި ތިކެއްޔަކުން ❁ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿٧٧﴾ = ފަހެ އެހެއިރުން އޭނާ ހަމަ (ތިމަންރަސްކަލާނގެއާ ދެކޮޅު) ބަޔާންވެގެންވާ ދެކޮޅުވެރިއަކަށް -خصم އަކަށް- ވެއްޖެއެވެ.❁

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا = އަދި އޭނާ ތިމަންރަސްކަލާނގެއަށް މިސާލެއް ޖެހިއެވެ. (އެބަހީ ޤިޔާމަތް އިންކާރުކުރާ މީހާ މިސާލެއް ޖެހިއެވެ.) ❁ وَنَسِىَ خَلْقَهُۥ = އަދި އޭނާގެ (ފުރަތަމަ) ހެއްދެވުން އޭނާ ހަނދާން ނެތިއްޖެއެވެ. ❁ قَالَ مَن يُحْىِ ٱلْعِظَٰمَ = އޭނާ ބުންޏެވެ. ކަށި ދިރުވާނީ ކާކު ބާއެވެ.؟ ❁ وَهِىَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾ = އަދި އެއީ ފިޔު ކުދިކުދިވެގެންވާ ހާލު ❁ قُلْ يُحْيِيهَا = (އޭ ރަސޫލުﷲ އެވެ!) ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. އެކަށި ދިރުއްވާނީ ❁ ٱلَّذِىٓ أَنشَأَهَآ = އެކަށި ދިރުއްވާ އުފެއްދެވި ކަލާނގެއެވެ. ❁ أَوَّلَ مَرَّةٍ = އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ❁ وَهُوَ = އަދި އެކަލާނގެ ❁ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ = އެންމެހައި ހެދުމެއް ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. ❁ ٱلَّذِى = އެކަލާނގެއީ جَعَلَ لَكُم = ކަލޭމެންނަށްޓަކައި ލެއްވިކަލާނގެއެވެ. ❁ مِّنَ ٱلشَّجَرِ ٱلْأَخْضَرِ = ފެހި ގަސްގަހުން ❁ نَارًا = އަލިފާން ❁ فَإِذَآ أَنتُم = ފަހެ އެހެއިރުން ކަލޭމެން ❁ مِّنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾ = އެ އަލިފާން ރޯކުރަމު ❁

إِجْمَالِي މާނަ

(٧٦) އޭ ރަސޫލުﷲ އެވެ! އެމީހުންގެ ބަސްތަކުންނާއި ވާހަކަތަކުން ކަލޭގެފާނަށް ހިތާމަވެރިކަމެއް އަރަނުދެއްވާށެވެ!. ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން ސިއްރުކުރާ ކަންތައްތަކާއި އަދި އެމީހުން ފާޅުކުރާ ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް މާތްރަސްކަލާނގެ ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ.

(٧٧) މާތްރަސްކަލާނގެ އިންސާނާ ހައްދަވާފައިވަނީ ކޮންޗީޒަކުން ކަން އެއްކަލަކުންކަން އޭނާ ވިސް ނުބަލަނީ ބަލާށެވެ. އެކަމާއި ދިކުރު ނުކުރަނީ ބަލާށެވެ؟. މާތްރަސްކަލާނގެ އޭނާ ހައްދަވާފައިވަނީ نطفة އަކުންނެވެ. (ދިރަދިރަ) މަނި ތިކިފޮދަކުންނެވެ. ދެންފަހެ އެހެއިރުން އޭނާ އެވަނީ މާތްރަސްކަލާނގެއާއި ދިދިކޮށް خصم އަކަށެވެ. ދެކޮޅުވެރިއަކަށެވެ. ބަޔާންވެގެންވާ ޚަޞްމު ފުރިއަކަށެވެ.

(٧٨) އަދި ޤިޔާމަތް ޤަބޫލު ނުކުރާ އެމީހާ މިޔަން ރަސްކަލާނގެއަށް ޓަކައި މިސާލުޖަހައިފިއެވެ. (އޭނާހިކޮޅު ދިރުއްވާނެ ކާކުތޯ) އިންސާނު ކުރުމަށެވެ.) އޭނާމަކު އޭނާގެ ފުރަތަމަ ހެއްދެވުން ހަނދާންނެތިއްޖެއެވެ. އަދި އޭނާ ބުނެއެވެ. "ދުރުވެސް ދިރުވެވޭނެ ދުވަހު ދިރުވާނީ ކާކު ހެއްޔެވެ"؟ (އަނބުރާ ދިރުއްވަން އެކަކު ކަންތަކަށް ނުވާނެ އޭނާ އެ ފުރަތަމަ ހެއްދެވި الله އަށްވުރެ އެކަން ނުވާނެ ކަމަށެވެ.)

(٧٩) (އޭ ރަސޫލުﷲ އެވެ!) ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! "އޭނާގެ ދިރުއްވާނީ އޭނާ ފުރަތަމަ ނުބޫދުގެ ތެރެއިން އުފެއްދެވީ ކަލާނގެއެވެ. الله އެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ހުރިހާ އުފެއްދެވުމެއް ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ".

(٨٠) އެކަލާނގެއީ ފެހި ގަސްގަހުން ކަލޭގެފާނުމެންނަށްޓަކައި އަލިފާން ލެއްވިކަލާނގެއެވެ. ދެން ތިޔަ ކަލޭމެން އެ އަލިފާން ރޯކުރަމެވެ.

ދަންނައެވެ. މަރުވުމުގެ ފަހުން ދިރުއްވުމުގެ ކަމުގެ ދަލީލުތަކުގެ ތެރޭގައި ފިޔަވަތް ގަހުން ރޯކުރާ އަލިފާން ނުކުންނަ މިސާލު ބެއްލެވުމަށް ފަހަރެއް އެކަލާނގެ ފަހުން ނުކުމެގެން ވެއެވެ. ލޮނު އަލިފާނުގައި ކަރުދަހާއި މިސްކިތާ ހިމެނޭ ދުވަހަކުން ދެވިނދު ވާ ކަމުގެ ޒަރީނާ އަދި ހިތްހަމަޖެހިއްޖެތޯ؟ مرخ ކިޔާ ގަހާއި العفّار ކިޔާ ގަހުން ދެވިދާ ކެހެމާ ދިވެހިކުރިއިން އެ ގަހެއް ރޮއްވުމުން ލޯނަކީ މާނައެއް ނުވެ އަލިފާން ރޮވުނުގަހާ ވެއެވެ. އަދި އާދަމް ގަސްގަހުން ލިބިގެން އެދޭ އަލިފާން ނުކުންނަހަކަ ޝައްކެއްނެތި އެނގޭ ކަމެކެވެ.

أَوَلَيْسَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ بِقَـٰدِرٍ عَلَىٰٓ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُم ۚ بَلَىٰ وَهُوَ ٱلْخَلَّـٰقُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨١﴾ إِنَّمَآ أَمْرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيْـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾ فَسُبْحَـٰنَ ٱلَّذِى بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

ލަފުޒީ މާނަ

أَوَلَيْسَ = އަދި ވަނީ ނުވޭހެއްޔެވެ؟ ❁ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ = އުޑުތަކާއި ބިން ހެއްދެވި އިލާހުގެ ❁ بِقَـٰدِرٍ = ކުރެއްވުމުގެ ބާރުލެއްވިކަލަކު ❁ عَلَىٰٓ أَن يَخْلُقَ = ހެއްދެވުމުގެ މިފަދަ ❁ مِثْلَهُم ۚ = އެއުރެން އިންސާނުން (ހެއްދެވުމަށް) ❁ بَلَىٰ = އެއްގޮތަކުންވެސް އެހެންނޫންނޭވެ. ❁ وَهُوَ ٱلْخَلَّـٰقُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨١﴾ = އަދި އިލާހުގެ ހުރިހާކަމެއް ގަދަފުޅު އަދި ދެނެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ. ❁ إِنَّمَآ أَمْرُهُۥٓ = އިލާހުގެ އަމުރުފުޅު ވާގޮތް ކަމަކަށް ❁ إِذَآ أَرَادَ شَيْـًٔا = ކަމަކަށް އިރާދަ ކުރެއްވިއްޔާ ❁ أَن يَقُولَ لَهُۥ = އެކަމަކަށް ވާށޭ ކުރެއްވުމެވެ. ❁ كُن = ވާށޭ ❁ فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾ ދެން އެކަމެއް ވެއްޖެއެވެ. ❁ فَسُبْحَـٰنَ = ފަހެ ހުސް طَاهِرُ ވަންތަވެއެވެ. ❁ ٱلَّذِى بِيَدِهِۦ އިލާހުގެ އަތްޕުޅުގައިވާ ކަލާނގެ ❁ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ = ހުރިހާ އެއްޗެއްގެ ވެރިކަން ❁ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾ = އަދި ކަލޭމެން އެނބުރި ރުޖޫޢަ ވާނީ ހަމަ އިލާހުގެ ހަޟްރަތަށެވެ.

إجْمَالِي މާނަ

(٨١) ނުތުމުގެތެރެއިން އުޑުތަކާއި ބިން އާދާ ހުރިހަމަކޮށް ހެއްދެވިފައިވާކަން އާދަމުގެ ދަރިން ދުވަސްވަރަކަން އެފަދަ ގޮތަށް ހެއްދެވުން ކުޅަދާނަވެވޭނެ ގަދަ ނުވާނެ ހެއްޔެވެ؟ ޖަވާބަކީ ވާނީ އެގޮތަކަށްވެސް އެހެން ކުޅަދާނައެވެ. ކުޅަދާނަވާނެއެވެ. އެކަލާނގެއީ ހުރިހާތަކެތިހެއްދެވި އަދި ދެނެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.

(٨٢) އެކަލާނގެ ކަމެއް ކުރެއްވުމަށް އިރާދަ ކުރައްވައިފިނަމަ އެކަލާނގެ އަމުރުފުޅު ވާނީ ކަމަކަށް އެކަމަކަށް އެކަލާނގެ އަންގަވާނީ "ވޭ" އެހައިރުން އެކަމެއް އުފެދީ އެވެ.

(٨٣) ފަހެ އެކަލާނގެ ޤުދުރަތުގެ އަތްޕުޅުގައި ހުރިހާއެއްޗެއްގެ މިލްކު ވާކަލާނގެ ހުސް طَاهِرُ ވަންތައެވެ. ކަލޭމެން އިނބުރިގެންދެވުން ވާނީ ހަމަ އެކަލާނގެ ޙަޟްރަތަށެވެ.